

Nr 5, 2000 årgång 37
50:- inkl moms

Sökaren

– tidskrift för livsfrågor –

Festival i Molkom

Marie Bergman var en av dem som framträdde på Ängsbackafestivalen i år. I övrigt deltog bl a Byron Katie, Vartman, Vasant och Arjuna. Reporter: Eva Sanner. Fotograf: Anders Rosenberg.

Sjuhundra lockades av festival i Molkom

Text: Eva Sanner

Foto: Anders Rosenberg

Dansa dig svettig, gå på glödande kol eller lär dig en ny meditationsteknik – på Ängsbackafestivalen kan man ta för sig av ett brett programutbud. I år var besökarna fler än någonsin.

Under sju hektiska dagar i början av juli möttes omkring 700 människor för att umgås, sjunga, dansa, meditera och möta andliga lärare. För fjärde året i rad arrangerade Ängsbacka kursgård sin sommarfestival – en mötesplats för sökare i olika läger, som i år samlade flera besökare än någonsin tidigare.

– Första året, 1997, var bara hundra-femtio människor här, därefter har siffran ökat år från år. Vår målsättning är att vara ett slags andlig smältdegel, där representanter för olika traditioner och andliga utvecklingsvägar ska kunna mötas.

Det säger Hari Eriksson, en av dem som sedan sex år tillbaka driver kursgården, belägen i Molkom några mil från Karlstad. I programmet återfinns följaktligen en mängd olika programpunkter. Deltagarna i festivalen kunde samlas i de stora tälten eller i den ombyggda ladan för att prova på allt från cirkeldanser från olika kulturer, frigörande dans, meditation, drama, kreativt skrivande till kvinno- eller mansgrupper. Dessutom kunde man gå kurs i tantrisk sexualitet för par, vandra på glödande kol eller på annat sätt tänja sina gränser. Varje dag fanns totalt omkring femton olika programpunkter att välja mellan.

En typisk dag på festivalen började i tältet, utom för det fåtal som bestämt sig för att hyra rum i den närbelägna folkhögskolan eller i något privat hem i närheten. Redan på morgonen kan man välja mellan dynamisk meditation med rörelse och känsloutlevelse före tystnaden, kundaliniyoga, som är en anpassad form av traditionell yoga, samt tyst vipassanameditation. Därefter serverades vegetarisk frukost, den

Heart dance i Stora logen

första av dagens tre måltider som man åt under bar himmel på den stora gräsplanen.

Efter frukosten var det sedan dags för dagens "sharing group". Varje festivaldeltagare tilldelades en stödgrupp som träffades en timme varje dag för att utbyta tankar och stödja varandra om det skulle behövas. Många deltagare uppgav att just kontakten med medlemmarna i deras respektive grupp var en av de saker som gav mest, eftersom det var en chans att få perspektiv på upplevelser, dela glädje och lufta irritation. Att prova på så mycket nytt inom personlig utveckling kan väcka starka känslor, liksom

bara det faktum att man under en vecka lever i ett stort jättekollektiv som man inte själv har valt.

Så vidtog dagens egentliga program. En av favoriterna som återkom flera dagar under festivalen var "Waves of Love", cirkeldanser från olika kulturer, där kanske sjuttio, åttio personer sjunger och dansar tillsammans. En annan populär programpunkt en av dagarna var "Singel Mingel", ett program för att underlätta kontakt som blivit något av varumärke för hela kursgården Ängsbacka. Under lekfulla och trygga for-

Taalasi Ørting från Danmark leder ett pass "Waves of Love".

Marie Bergman i ett av sina många extranummer. Hon var i sitt esse och publiken ville bara ha mer och mer...

Norske Vasant hälsar publiken med en ödmjuk gest.

mer får deltagarna träning i att ta kontakt med nya människor.

Flera andliga lärare besökte också festivalen, namn som Vartman, Vasant och Arjuna klingar exotiskt på ett obestämbar sätt. Dessa är i sin tur elever till oftast indiska mästare, men har nu själva börjat undervisa.

En uppskattad programpunkt sedan tidigare år var Peggy Dylan, även hon amerikanska och den som ledde den årliga glödvandringen, inspirerad av gammal indiansk tradition.

– Att gå på glödande kol är inget som bara indianer har gjort, liknande prov med eld har funnits hos många folk, inklusive vikingakulturen, även om man då gick på het metall, förklarade Peggy Dylan.

Sökarens reporter kunde själv prova hur det kändes att tillsammans med en stor grupp andra människor, till ljudet av dunkande trummor och rytmisk sång, gå över en flera meter bred bädd av glödande kol. En suggestiv upplevelse – och såvitt man kunde märka var det ingen som brände sig.

Kvällsid erbjöd festaivalprogrammet de flesta kvällar dessutom någon form av konsert. På måndagen var det Marie Bergman som besökte Molkom med ett helt nytt program, bestående av tonsatta dikter av bland andra det sufiska helgonet Rumi. En annan kväll var det gruppen Tonus, med Danny Becher, Peo Hagfeldt och Pauli Mårsén, som spelade instrumentalmusik präglad av tibetanska klangskålar, rytmer och aboriginernas instrument, didgeridoo.

Sista kvällen bjöds på levande dansmusik och disco för att riktigt fira.

Kristina Svensson, 36, från Skövde, besökte festivalen för första gången i år.

– Jag såg en annons i en tidning och bestämde mig för att prova. Jag är nöjd, ing-

enting är dåligt, maten är god och jag möter nya människor hela tiden. Jag kom hit ensam, men de stödgrupper man träffas i varje morgon gör att i alla fall jag tycker att jag känner dem i min grupp.

– En av de bästa upplevelserna var cirkeldanserna, det var härligt att sjunga och känna rytmen i kroppen.

När det gäller innehållet i workshops och föredrag tycker Kristina att hon kände till det mesta, eftersom hon länge intresserat sig för andlighet och personlig utveckling.

– Men det är alltid trevligt att höra dessa sanningar om livet formulerade på ett nytt sätt, även om man tycker att man vet vad det handlar om. Allt i utbudet har förstås inte passerat mig, men det mesta har varit givande.

Katherine Eriksson, 32, från Visby hör till dem som deltagit i Ängsbackafestivalen flera år i rad. Hon trivs med att plocka från festivalens "andliga smörgåsbord".

– Här kan man verkligen välja vad

man själv är intresserad av – Qi Gong, yoga, meditation eller dans. Det är också spännande att träffa så många människor som är intresserade av samma sak, också från andra länder.

För Katherine var höjdpunkten på årets festival när hon deltog i en workshop där deltagarna med hjälp av framför allt koncentration fick böja ett metallrör.

– Det lärde mig att man kan komma hur långt som helst om man använder all sin kraft.

Men när Katherine beskriver festivalen är det framför allt kärlek hon talar om.

– Att komma hit varje år är en påminnelse om att det finns allt fler människor som vill leva på ett alternativt sätt, i harmoni med jorden och med andra människor, en livsstil som är präglad av kärlek. Det är inspirerande för mig och något jag tar med mig hem.

Katherine har också sin partner samt sin trettonåriga dotter med på festivalen.

– Barnen känner sig trygga här och även om de också har sina aktiviteter tror jag de upplever en vecka utan många av de begränsningar som vardagslivet tvingar på dem. Det är positivt att så många barn är med och får en inblick i ett annat sätt att leva än det som är vanligast idag.

Festivalen är en mötesplats som inte är stängd för någon utan öppen för alla, betonar Hari Eriksson.

– Ängsbackafestivalen är viktig för många människor, inte bara för dem som verkligen kommer hit, utan också för dem som inte kan eller inte väljer att komma. Vetskapen att det finns en sådan här mötesplats upplevs som positiv av det informella nätverk med andliga förtecken som byggts upp i Sverige på senare år.

Byron Katie: Du är Ett med Allt – så gör ditt jobb!

Hon har rest i fem år över hela världen. Hennes budskap är egentligen enkelt: Undersök om det du tänker verkligen är sant – och se vilken verklighet dina tankar leder till.

Vi sitter mitt emot varandra i soffan. Utanför det öppna fönstret står sommarregnet som en våt varm vägg och precis ovanför huset briserar ett åskväder.

Byron Katie är i Sverige, inbjuden till årets sommarfestival av Ängsbacka kursgård. Hon ser ut ungefär som vilken annan 55-årig amerikanska som helst, förutom ögonen. I dem finns en stillhet och en kärlek som många finner svårt att bara gå förbi. Självt ser hon sig som en spegel.

– När du ser något speciellt i mig – kärlek, sanning, ljus – så är det dig själv du ser, brukar hon säga till sina vänner.

Det är nämligen så hon kallar sina efterföljare.

– Jag har inga lärjungar, betonar hon. Jag har goda vänner. Jag älskar dem och de verkar älska inig.

Hon är en bestämd kvinna, och det har hon väl strängt taget alltid varit. Och en kvinna som gör det hon gör till 100 pro-

cent. Också i sitt tidigare liv, som framgångsrik affärskvinna som förlorat allt, som ensamstående mamma och som matmissbrukare tog hon ut svängarna. Det sägs att hela familjen var stökig och nästan okänd i den lilla staden Barstow i USA. Byron Katie bor fortfarande kvar i Barstow. Men idag är det mesta annorlunda. Hennes liv, som under flera år gått som på räls nedåt, fick en vändpunkt på ett behandlingshem för matmissbrukare. Hon var så aggressiv att de andra patienterna var rädda för henne. Därför fick hon tillbringa mycket tid ensam. En morgon vaknade hon upp och var inte längre densamma. Det sägs att hon upplevde att hon var ett med allt runt omkring sig. En kackerlacka kröp på hennes fot och hon var precis lika mycket kackerlackan som hon var sin fot och allt annat också. Ett med Allt.

– På något sätt var det som om jag dog, men jag andades fortfarande. Mitt nya liv är bra. Förut levde jag som om jag var

både blind och döv – nu vill jag bara njuta av verkligheten precis som den är. En kvinna gör en intervju. Det regnar.

Fyra frågor hjälper

Regnet tilltar i styrka utanför fönstret. Jag glömmer mina frågor. Nuet är så fyllt av mening att både det förflutna och framtiden känns helt onödiga. Men jag har ju i en intervju att göra, så jag får fatt i mitt sinne någonstans uppe i taket och framhjärdar:

– Men hur ska man förklara sådant för människor som har det svårt? Hur kan de få hjälp av det som du lär ut?

– Om människor har problem, har de inte undersökt sin situation tillräckligt. De har inte ställt de fyra frågorna. Om de hade det, skulle de inte känna samma smärta, säger Byron Katie bestämt.

De fyra frågorna hon talar om är själva grundvalen i allt det som kallas The Work – metoden att genomskåda att det i själva verket bara är våra tankar och uppfattningar om tillvaron, oss själva och andra, som gör att vi inte upplever nuet och vår totalitet. Att vi är Ett med Allt annat. Frågorna är följande:

1. Är det sant? Vad är verkligheten?
2. Kan du verkligen veta att det är sant?
3. Hur reagerar du när du tror på denna tanke? Kan du se en anledning att släppa denna tanke? Att behålla den?
4. Vem skulle du vara utan denna tanke?

Frågorna sägs vara sprungna ur hennes eget arbete för att förstå tillvaron efter sitt uppvaknande. Mycket var nämligen förvirrande.

– Människor sa till mig ”du är uppvaknad” eller ”du är det”. Jag själv hade inte en aning. Jag bara öppnade mina ögon. Jag kunde stiga in i duschen och upptäcka ett ben. Var det verkligen mitt? Mina händer tvättade och tvättade och jag kunde tänka – vad är det som händer? Jag hade börjat se med andra ögon. Glädjen i detta kan inte beskrivas.

”Besatt av en ande”

Somliga kallade henne en ”walk-in”. Det gav henne andrum några år, eftersom det fungerade som en metafor för det som hon ändå inte kunde förklara av sin upplevelse. Folk sa att hon var en andlig varelse som tagit den här kroppen i besittning genom en överenskommelse och att den som hennes man och barn kände därför inte fanns längre.

– De sa till mig: ”Du höll ändå på att dö, så du steg ut och den här ’walk-in’ steg in.” Det lät bra, tyckte jag. Jag kände ju inte igen mitt hem. Jag kände inte igen vänner, familj, ingen. Jag såg allting som om det var nytt och de kallade det ”walk in”. Det pas-

sade mig fint. Det måste väl vara så att jag är här på planeten för första gången, som en varelse av Ljus, eftersom allt jag ser är Kärlek och jag inte förstår varför de andra låtsas att de inte också ser det. På samma gång visste jag att vi alla är ett och samma, att de andra bara inte var medvetna om det ännu.

Ett ögonblick i sänder

Byron Katie ställer många saker på sin spets. Hennes andliga uppvaknande kom efter år av stress, emotionella utbrott och missbruk av alkohol och mat. Som mest vägde hon över 100 kilo. Hur blir det då med sökandet, med den andliga disciplinen och ansträngningarna? kan man undra. Behöver man inte söka alls?

– Sökande förutsätter en framtid, att man letar efter någonting som man ska hitta i framtiden, något som inte finns nu men som ska finnas sen. Men det människor letar efter, är redan sant, säger Byron Katie.

Hon säger det lika självklart som när hon pratar om vädret. Hennes integritet är stor. Men hon är varm och kärleksfull och inte ett dugg imposant eller prestigefylld. Jag får min tid. Alla andra får också sin tid.

På kvällarna har hon flera timmar långa program där människor tar sina allra mest laddade och svåra problem, skriver ner sina föreställningar om dem och sitter bredvid Byron Katie i soffan medan de gemensamt konstaterar att den som är problemet i själva verket inte är den trilsande ex-hustrun, den avvisande flickvännen eller bulimin och kräkningarna. Det som är svårt är hur vi alla tänker kring våra problem och vilket ansvar vi lägger på andra. Genom att förändra det sätt vi ser på tillvaron, kan vi bli fria. Bara så.

Då och då, när personen trasslar in sig i anklagelser mot andra eller förhoppningar om att dessa ska ändra sig, säger Byron Katie plötsligt:

– Ett, två, tre...!

Hela gruppen av människor, omkring 100 personer, säger samtidigt:

– Hopplöst!

Det låter kanske som ett grupptryck utan like. I de flesta fall ser det dock ut som om personen där i soffan blir lättad. Är det hopplöst, då är det ju lika bra att lägga ner projektet. Och Byron Katie låter varm och kärleksfull när hon säger:

– Jobba med dig själv, raring. Det är bara du som är. You are the One.

”Jag är Kärlek”

Idag växer gruppen av människor kring Byron Katie snabbt. Programmen är generellt öppna för alla och betalas med donationer. Inkomster fås genom försäljning av

band, böcker och annat arbetsmaterial. Byron har varit på resa i fem år i princip oavbrutet. De första cirka tio åren efter hennes uppvaknande tillbringade hon med familjen, med att försöka hitta ett sätt att både vara i den verkligheten och i den som hon delar med alla andra. Detta var sannolikt ännu en svår tid för hennes anhöriga, som aldrig visste riktigt var hon var någonstans. De fick hämta henne i öknen eller bland utelligarna i stan. För Byron var det ingen skillnad. Idag bjuds hon in till människor och grupper för att svara på frågor om livet, Gud, Sanningen och inte minst Kärleken.

– När jag var barn, visste jag att jag var Kärlek. Sen tänkte jag att jag inte var det, ända tills jag var fyrtiotre år gammal och Sanningen kom till mig i ögonblickets frid och jag visste igen vad jag var. Sedan hade jag åter tanken att jag inte var Kärlek, men istället för att också den skulle vara i fyrtiotre år, kände jag igen den som den tanke den var och jag är åter medvetandet om Jag Är. Den tanken är två steg bort från det gudomliga som inte kan beskrivas – bara upplevas.

Vi sitter alla i samma båt, menar Byron Katie. Vi är Ett, vilket också innebär

att vi är lika. Vi är bara så intrasslade i våra egna uppfattningar om livet, idéer om oss själva och om andra, att vi tror att vi är annorlunda och särskilda. I själva verket är det bara våra tankar som skapar denna skillnad.

– Det finns egentligen inga nya idéer. När jag sitter med människor och gör The Work, gör detta det möjligt för alla närvarande att se att det inte finns någon separation. Vi kommer alla fram till att det inte finns någon originell tanke, oavsett hur drastisk och annorlunda den kan låta till en början. Ingen har kommit fram till något nytt koncept eller någon ny tanke sedan tankens begynnelse, vilket är samma sak som människor kallar tid. Det är samma sak. The Work är ett sätt för oss att se att vårt tänkande inte går någonstans eller gör någonting. Det bara berättar historier. Vi sätter olika symboler på det och denna fragmentering gör att vi tror att just våra tankar och situationer är annorlunda jämfört med andras.

I stället för att fastna i vår egen historia kan vi lära oss att bara ta stund för stund och låta den vara allt vi fokuserar på. Då kan vi få det goda livet.

– Allt är gott, allt är som det ska. Det finns bara detta ögonblick.

Fem lektioner från Byron Katie:

1. Fastna inte i det förflutna. Misstagen du har gjort i ditt liv, är underbara. En dag kommer liknande omständigheter att göra det möjligt för dig att använda visdomen du har skaffat dig genom felaktiga beslut eller beteenden. Det finns smärta i det förflutna. Varför fortsätta att stå ut med smärtan när livet händer här och nu?

2. Fastna inte i framtiden. Det är bra att ha en plan. Det kanske till och med är dumt att inte se till att du har försäkring och pensionssparande. Men att oro sig för saker som kanske aldrig inträffar orsakar onödigt smärta. Det finns smärta i framtiden.

3. Var i nuet. Om du tillbringar varje dag med att göra det som du vet är rätt, kommer allt att ordna sig. Dessutom kommer möjligheter att öppna sig och du kommer att vara beredd så att du kan känna igen och öppna dem. Blanda inte ihop detta med talesättet ”Lev idag, imorgon kanske ald-

rig kommer”. Du har ett jobb att göra. Så se till att få det gjort.

4. Det finns tre olika slags business: Din business. Andra människors business. Guds business. Det gäller att vara vis nog att förstå skillnaden. Först då blir det möjligt för dig att upptäcka orsakerna till de olika situationer du hamnar i.

5. När du oroar dig för vad andra tycker om dig eller förväntar sig av dig, fråga dig ”Är det verkligen sant?” Många gånger är det inte det. Det låter som mer onödigt smärta, eller hur?

Du kan läsa om Byron Katie i boken ”A Cry In The Desert” av Christin Lore Weber (The Work Foundation, hemsida: www.thework.com). Boken beskriver hennes uppvaknande, hennes historia före detta samt hennes svar på olika frågor. Många berättelser från olika personer som träffat Byron Katie finns också med.

Stora tankar i vår tid

Perspektiv på New Age

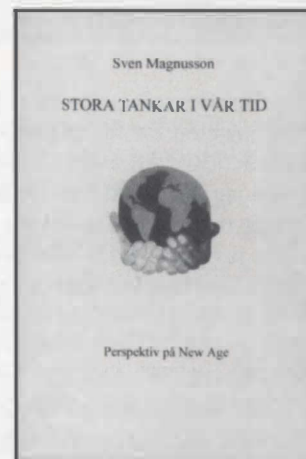
STORA TANKAR kan bära mänskligheten framåt. Det understryker Sven Magnusson, mångårig redaktör för Sökaren, som har samlat några av "nya tidsålderns" yppersta idéer, vilka pekar på vad som kan vara kultur och livsvärden på 2000-talet. Han har funnit de viktiga tankarna i det som betecknades som New Age, när detta begrepp först nådde oss.

"På 138 sidor har (Sven Magnusson) fått med det mesta om New Age: dess rötter, historia, viktigaste inspiratörer, kärtankar, metoder och förhållande till vetenskap och kris-tendom."

Anders Haag på Idagsidan i Svenska Dagbladet.

"Sven Magnusson, mångårig redaktör för tidskriften Sökaren, gör i sin bok ett svep över några av new age-rörelsens föregångare och förgrundsgestalter. /.../ Genom sitt fokus på 1960- och 1970-talets nyandlighet är boken ett initierat och värdefullt komplement till den ökande litteraturen på området."

Olav Hammer i recension för Bibliotekstjänst.

Boken kan beställas från förlaget genom insättning av 175 kr (inkluderar porto) på postgiro 780 83-3, Wrå förlag. Vid beställning på annat sätt tillkommer postens avgifter för porto och postförskott.

Wrå förlag, Wrå gård, 153 94 Hölö
Tel/Fax 08-55 15 90 65
E-post: wra.forlag@telia.com

Sökarens hemsida: www.sokaren.se

MEDARBETARE

eventuellt "kompanjon" sökes till förlagsverksamhet. Gärna vital pensionär. Trivsamt bostad i Eskilstuna kan ordnas. Ring för vidare info!

SIGMUND O:SON LIF
Kungsvägen 30, 633 49 Eskilstuna
Tel. 016-51 97 00

Två läsvärda böcker!

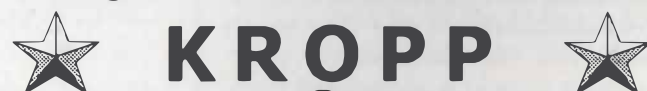
THOMASEVANGELIET
omtalat i TV, med historik och hela samlingen Jesus-ord.
Pris 125:- inkl. porto.

TIO STEG
till ett bättre liv – och en bättre värld.
Pris 145:- inkl. porto.

S.O.L. FÖRLAG
Kungsvägen 30, 633 49 Eskilstuna
Tel. 016-51 97 00

INRE HARMONI

Sveriges största alternativmässa

Allt inom
New Age

Ring för
program!

KROPP & SJÄL

Med utställare från flera länder

- ♥ Umeå/Universum 7-8 oktober
- ♥ Helsingborg/Idrottens Hus 4-5 november
- ♥ Stockholm/Liljeholmens Idrottshallar 25-26 november

Gratis föredrag, scenprogram, spå dig, astrologi, aura-fotografering, handläsning, numerologi, akupunktur, massage, healing, naturmedel, örter, stenar, kristaller, indianhantverk, smycken, litteratur för självutveckling, CD-musik, meditationskassetter m.m.

Se program på hemsidan 2 veckor före varje mäs-sa!

ARISTO 2000, E-mail: aristo2000@swipnet.se
Hemsida: <http://home.swipnet.se/aristo2000>,
Tel: 0930-702 53, 0930-702 54, Fax: 0930-702 12
Mobil: 070-339 00 85 och 070-213 50 43

Adress SÖKAREN
Box 10
663 21 SKOGHALL
Telefon 054-51 89 00
Fax 054-51 89 02
E-post red@sokaren.se
Postgiro 70 60 47-8
Bankgiro 372-8128
Hemsida på Internet www.sokaren.se
Redaktör och ansvarig utgivare Sven Magnusson
Prenumeration Helår (6 nr) 250:-
Halvår 150:-
Annonser Ring för prislista
Tryckeri Wallin & Dalholm
Lund
ISSN 0038-0504

Var så god! Ännu ett nummer av Sökaren.

Om årets new age-festival i värm-ländska Molkom skriver *Eva Sanner*. Hon berättar främst om amerikan-skan *Byron Katie*, en märklig kvinna, som förvandlat sig själv och sedan tänkt ut en metod för självutveckling, kallad "The Work". Hon hörde till dem som drog mest publik på festi-valen. En efter en fick deltagare komma upp och sitta bredvid henne för att prova hennes terapeutiska me-tod för att uppleva inre frihet och har-moni.

Helena Bengtsson har läst, och översätter, en bok av den amerikan-ske psykologen *José Stevens* om de "drakar" i vårt sinne som hindrar oss att förverkliga oss själva. Har du nå-gon drake som du bör kämpa ner?

"Vägen till jaget" av *Jan M. Koziovsky* är en djup framställning om vårt andliga inres natur. Jag före-ställer mig det mänskliga jaget på un-gefär samma sätt som han. Tänk gärna igenom denna text noga! I så-dana tankar som Koziovskys kan Visdomens kärna finnas.

Gunnar Matti redovisar en grundlig studie av den egenartade svenske filosofen *Axel Herrlin*, som intresserade sig för det undermed-vetna.

Katharismen och gnosticismen var delar av den tidiga kristendomen men utrotades grymt av den mäktiga kyrkan, som då ännu inte förstod vad kärlek är. *Gulli Bergvall* redovisar sina studier i ämnet.

Håkan Erikssons stora intresse är UFO-frågan, och nu har han gran-skat Project Mogul, som kanske inte är förklaringen till den så omtalade "kraschen" Roswell 1947, vilket jag tidigare trott.

Förre Kvällsposten-journalis-ten, numera arbetande pensionären, *Bertil Falk* är livligt intresserad av In-dien och dess stora andliga gestalter. Här skriver han om poeten *Kabir*, som vördas av såväl hinduer som muslim-mer.

Ordföranden i SPF, *Göran Brusewitz*, berättar om forskare som undersökt spökerier på svenska slott. Ett märkligt foto har tagits av en fo-tograf på Aftonbladet. Om bilden inte är fejkad, vilket fotografen försäkrar att den inte är, så är den paranormal, men den betyder inte att den visar en "ande". Hur fotot skall förklaras, vet vi inte.

Själv refererar jag en initierad, mot *Sai Baba* kritisk skrift. Det kan idag inte råda någon tvekan om att den berömda swamin är en betydligt min-dre andlig gestalt än många – inklu-sive jag – förut trott. Sorgligt, inte minst för de uppriktiga troende som satt honom på en hög andlig piedestal och även placerat honom i centrum av sitt liv. Men det är väl på sin plats att även ha medkänsla med denne swami. Han har tydligen inte kunnat stå emot känslor och lustar som han burit på. Såvitt bekant har han också gjort en del gott.

I övrigt: Bokfloden är stor. Nya böcker av bland andra *Tomas Frankell*, *Olav Hammer* och *Karl-Erik Edris*. Även böcker om Kloke Hans, ondskan, Gud med mera.

Sökarnytt om djurens rättighe-ter, bön, den heliga livskraften i natu-ren och annat, som det kan vara gan-ska viktigt att känna till.

Håll till godo!

SM

Lev livet utan drakar!

Helena Bengtsson

Har du några drakar där hemma? Små drakar som ligger under soffan och morrar eller stora, läskiga drakar som ylar bakom sovrumsdörren? Drakar??? undrar du. Drakar tillhör väl sagornas värld – sådana finns väl ändå inte på riktigt ...?

Jo, de finns, tyvärr...

Även om drakarna inte är synliga eller går att finna under soffan i just ditt vardagsrum, tar de en stor plats i människors liv och påverkar våra handlingar och tankar.

Det är den amerikanske psykologen José Stevens som presenterat draken som en symbol för alla de hinder och begränsningar vi skapar i våra liv. Efter att ha arbetat som psykoterapeut i över 20 år, tyckte han att de vanliga psykoanalytiska teorierna saknade något och han började då att söka i gamla myter och sagor samt inom mystiken för att finna svar på sina frågor. Stevens utvecklade en teori om att vi alla bär på en "drake", vilken representerar ett visst livsmönster. Totalt fann Stevens sju olika drakar – livsmönster. Samtliga mönster har sin grund i någon slags rädsla. Anledningen till att Stevens valde att tala om just "drakar" var att ordet väcker associationer som leder oss in i sagornas land – barnet och kreativiteten i oss väcks till liv, och vi förs tillbaka till en forntida värld, där mycket kunskap finns dold.

Denna drake är ett koncentrat av allt negativt vi någonsin hört och tänkt om oss själva. Det är denna drake som får oss att ibland agera på ett sätt som varken är bra för oss eller vår omgivning. Draken är likt en parasit som lever på oss och suger i sig vårt blod. Varje gång vi tänker eller säger något nedsättande om oss själva, ger vi draken näring. Det är därför som draken vill förstöra för oss. I de stunder du känner dig allra mest olycklig och misslyckad stormtrivs draken. Och givetvis försvagas draken de dagar du tycker att du dansar fram i solskenet.

Det som vi kanske ser som medfödda "fel" i vår personlighet är egentligen vår drake. Vi är nämligen inte något kantstött porslin, utan vi är faktiskt perfekta i oss själva. Vissa negativa händelser i vår uppväxt leder tyvärr till att vi med

tiden utvecklar en drake. Om vi sedan som vuxna inte är medvetna om denna drake, blir vi till slut dess lydige slav och överlämnar befälet helt åt draken. När vi låter draken styra spakarna åt oss, inträffar följande:

- o Den ser till att vi väljer en partner som plågar eller misshandlar oss.
- o Den får oss att frossa i choklad för att sekunden därefter klaga på vår tjocka mage.
- o Den får oss att påbörja saker men hindrar oss från att avsluta dem.
- o Den får oss att fastna i något missbruk.
- o Den förklarar för oss att alla andra alltid är mycket bättre, klokare, duktigare, lyckligare och vackrare. (I samma andetag brukar den räkna upp ungefär ett-hundratusen skäl till varför just du aldrig kommer att bli lika bra som resten av mänskligheten.)
- o Den får dig att känna dig skyldig när du för en gångs skull väljer att tänka mer på dig själv och dina behov än någon annans.

o Den övertalar oss att säga saker vi egentligen inte menar till de människor vi älskar mest. Den är en ivrig hejarklack till alla gräl mellan älskande eller vänner, eftersom den avskyr närhet och kärlek.

o Aldrig slutar den att påminna oss om alla de misstag vi har begått.

Namnen på de sju olika drakarna är Arrogansdraken, Ursäktadraken, Tålmodsdra-
ken, Martyrdraken, Girighetsdraken, Undergångsdraken och Envishetsdraken.

De flesta människor har antingen en eller två av dessa sju drakar.

En drake som många människor tyvärr tvingas kämpa mot är Girighetsdraken. Personer med denna drake brukar lida av övervikt. Men även smala personer kan

vara giriga. Då kan girigheten i stället vara inriktad på pengar, makt, sex eller relationer. Personer med Girighetsdraken bär på en ständig hunger. Som barn fick de inte tillräckligt med kärlek, utan matades med något slags surrogat för kärlek. I stället för att få omtanke och ömhet av föräldrarna, fick de godis och leksaker. Tidigt har de fått lära sig att de aldrig kommer att få tillräckligt med kärlek och detta har skapat en evig hunger inom dem. En hunger som de ständigt försöker mätta med mat, godis, drinkar, sex eller statussymboler. Tyvärr kan inte hungern mättas utifrån. Oavsett hur många chokladbitar Girighetsdraken har fått, vill den alltid ha fler...

Om vi verkligen förstår varför vi har fått våra drakar och vilken oerhörd smärta dessa drakar ger oss, kan vi börja göra oss av med dem. Precis som i sagorna vaktar drakarna på en gömd skatt. Skatten som draken döljer för oss är vårt sanna jag.

Draken arbetar nämligen hårt med att övertyga dig om att du är någon annan. Den får dig att tro att du är någon som till största delen består av rädslor, ångest och problem. Om draken lät dig se dig själv, så som du är innerst inne, skulle den förlora all sin makt. Det är alltså först efter det att vi har besegrat draken som vi kan finna vår innersta kärna, vår essens.

För att bli av med någon av drakarna, krävs det allra först en stark önskan om att verkligen bli drakfri. Att befria sig från sina drakar innebär nämligen hårt arbete och en hel del beslutsamhet. För att klara detta måste man förstå varför man har valt att leva med en viss drake i sitt liv och vad som krävs för att göra sig av med den. I sin bok *Transforming Your Dragons – How to Turn Fear Patterns Into Personal Power* beskriver José Stevens de sju olika drakarna och ger handfasta råd om hur man blir en effektiv drakdödare. Här finns dess-

utom ett test där du enkelt hittar vilken eller vilka drakar som finns i ditt liv. Boken riktar sig till alla läsare som är intresserade av att utvecklas vidare. (Boken är under översättning till svenska och beräknas komma ut någon gång nästa år.)

I Stevens bok beskrivs de olika drakarna och även deras svagheter. För alla drakar har en svag punkt, och det är när du lärt känna denna som du vet vad du behöver göra för att ta död på din drake. Att befria sig från sin drake kan till exempel innebära att börja våga stå för sina åsikter, att lära sig ta emot komplimanger eller att

kosta på sig att köpa någonting riktigt fint i present till sig själv. Tillvägagångssätten är alltså väldigt skiftande. Eftersom drakarna representerar så olika personlighetsmönster består uppgifterna av väldigt varierande utmaningar.

Vad händer när man har dödat sin drake? Egentligen kan man aldrig slå ihjäl en drake, eftersom den är en sagofigur med evigt liv. Minns sagan om Sankt Göran och draken: Sankt Göran dödade inte draken, i stället tämjde han den och fick en trogen tjänare. När du har övervunnit din drake får du plötsligt tillgång till all den kraft som

draken tidigare har sugit ut ur dig. Inte heller kommer du längre att dra till dig människor som attraheras av dina svagheter och utnyttjar dig. Samtidigt kommer du att uppleva en större känsla av närvaro och känna att det är du, och ingen annan, som styr ditt liv. Chansen för att du ska känna dig lycklig är betydligt större efter det att du har börjat bekämpa din drake, än den var innan.

Och glöm inte, i alla goda sagor får hjälten sin prinsessa och halva kungariket efter det att han har befriat landet från den hemska draken...

De sju drakarna – kännetecken

Arrogansdraken: Högfärdig, skrytsam, kylig, avvisande och kritisk. Rädd för nära och varma relationer. Tycks mest vara intresserad av att visa upp ett tjugigt yttre med vackra kläder, statussymboler, lyxvillor och häftiga bilar. Vill bli beundrad av andra. Klarar inte av att hamna i någon pinsam situation. Kan inte skratta åt sig själv. Umgås gärna med människor som är rika och berömda, då de själva vill tillhöra samhällets grädda.

Ursäktadraken: Känner sig mindre värd och mindre kompetent än andra. Tror sig oförmögen att klara av någonting. Ber om ursäkt för sin existens. Försöker att undvika andras uppmärksamhet och avskyr att stå i centrum. Anser för det mesta att det inte ens är lönt att försöka, då de från början utgår ifrån att de kommer att misslyckas. Kan känna sig ful och oattraktiv för andra, och försöker därför inte finna någon partner.

Tålmodsdraaken: Har ständigt bråttom, är alltid stressad. Otålig. Njuter inte av nuet. Kan inte ens koppla av på semester. Trots att dessa personer alltid jaktar, är de ändå ofta försenade. Råkar ibland slå sönder saker på grund av sin ständiga brådska. Har svårt att lyssna på andra, och avbryter ofta den de talar med. Tycker att andra människor är långsamma, slöa och trögtänkta. Blir ofta irriterad på andra som inte klarar av att hålla ett högt tempo.

Martyrdraken: Känner sig alltid utnyttjad av andra och fast i olösliga problem. Klagar jämt. Anser att ingen tycks ha någon förståelse för hur svårt de har det. Är mycket ovilliga att hitta lösningar till sina problem, eftersom de innerst inne trivs med att klaga och gnälla. Ofta är de själva inte medvetna om vilka gnällspikar de är, utan lever i tron att deras liv verkligen är värre än andras. Den som vågar påpeka för dem att de, trots allt, nog inte har det så dåligt, får räkna med att bli utskälld efter noter.

Girighetsdraken: Vill alltid ha mera. Mera mat, godis, alkohol, pengar, makt eller sex. Blir aldrig mätt eller tillfreds-

ställd. Missbrukar ofta någonting, t. ex. mat eller droger. Skäms över sitt beroende och försöker döva skuldkänslorna med ännu mera mat, choklad eller alkohol. De personer som inriktar sin girighet på sex, skaffar sig ständigt nya partners i sin jakt på tillfredsställelse, men blir i längden enbart besvikna. Lider ofta av övervikt. Kan även lida av anorexi eller bulimi.

Undergångsdraken: Anser sig inte vara värd att leva. Sersig själv som en belastning för andra. Försöker därför ta livet av sig antingen genom självmord eller genom att knarka eller supa ihjäl sig. Saboterar sina egna och andras liv genom att misshandla sina familjemedlemmar och genom att skapa ekonomiska skulder. I denna kategori återfinns både samhällets olycksbarn som dör av en överdos på någon offentlig toalett samt en hel del kändisar som tycks leva efter mottot "lev fort, dö ung och bli ett vackert lik".

Envishetsdraken: Vägrar att ändra åsikt. Tjurskallig. Säger alltid "nej" till alla förslag. Motsätter sig alla förändringar. Vill ha kontroll över allt som sker. Är i grund och botten rädd för alla förändringar och försöker därför stoppa dem. Slår bakut när någon annan försöker bestämma över dem eller styra dem. Är ovilliga att följa andras goda råd eller förslag. Har stora svårigheter att kompromissa eller att samarbeta med andra.

Illustration: Kajsa Lindh

Vägen till Jaget

Jan M Koziovsky

Det är inte" gudsfruktan" som är "upphovet till Visdom", utan kunskapen om Jaget som är själva Visdomen. (H P Blavatsky)

Enligt vismän över hela världen är målet för människans liv insikten om den grundläggande identiteten mellan den mänskliga själen eller *atman* och den gudomliga essensen (*Brahman*) och den därav följande släktskapen mellan människan och den övriga skapelsen. I den innersta kärnan av alla religioner, österländska såväl som västerländska, finns den eviga sanningen om att vår innersta väsenskärna är förenad med det Absoluta och att det endast är vår okunnighet eller ofullständiga kunskap som gör oss oförmögna att se denna sanning. Vanligtvis uppfattar vi oss själva som bestående av en materiell kropp och ett immateriellt sinne. Vi betraktar i regel allt som finns utanför vår kropp som det yttre, och upplever mycket ofta den yttre världen som fientlig och farlig. För en person med detta synsätt måste livet vara en evig kamp mot främmande krafter, eftersom han för att bevara sin illusoriska identitet, eller sitt ego, förbrukar energi som i annat fall kunde användas i det kosmiska syftet att uppnå befrielse. En sådan person är i allmänhet övertygad om sin egen världsåskådningens överlägsenhet, men i övertygelsen om egots, kroppens och den yttre världens realitet förirrar han sig i illusionen och är på väg mot en total desillusionering.

Sådan ter sig situationen för den som endast är medveten om sitt lägre jag och okunnig om den högre essens som är odödlig, allvetande och absolut sällhet. Kunskapen om det högre Jaget, som utgör den inre kärnan i alla religioner, kallades av de gamle för *theosophia*,

gnosis, eller *brahmavidya*. Kunskapen om Jaget är visdom, som H P Blavatsky säger. Att känna Jaget innebär att uppnå den eviga sanning som utplånar okunnighet och skänker befrielse.

Att samma sanning är förhärskande i både öst och väst framgår av sådana skrifter som *Enneaderna* av Plotinos (som levde i Alexandria under det tredje århundradet) och Upanishaderna, vilka beskrivs som den indiska mystikens blomma. Plotinos beskriver sin egen upplevelse så här:

"Ofta då jag under min kropps sömn kommer till mitt sanna Jag, skådar jag en underbar skönhet och tror då fullt och fast på min tillhörighet till en högre sfär och lever då ett ädelt liv och blir ett med det Absoluta."

"Den som har skådat detta Jag vet att jag talar sanning, hur själen får ett nytt liv när hon har uppgått i Det och blivit en del därav, så att hon i sitt nya tillstånd vet att den som skänker henne det sanna livet är hos henne och att det betyder allt för henne."

"Det är ett djärvt påstående, men i ett sådant skådande ser människan ingenting, men om hon ser, kan hon inte skilja det hon ser från sig själv, ej heller föreställa sig att det finns två, den skådande och det skådade..."

Och när hon ger upp sig själv blir hon ett med Det, liksom medelpunkterna i två cirklar kan smälta samman."

Dessa avsnitt ger en utmärkt beskrivning av en mystik upplevelse, där det lägre jaget överges på den uppåtstigande färden mot det Absoluta. Upanishaderna uttrycker samma tanke på följande sätt:

"Känn Brahman (det Absoluta), och alla bojor brister! Okunnigheten försvinner. Födelse, död och återfödelse upphör. Begrunda Brahman och höj dig

över det fysiska medvetandet. Därigenom förenas du med världsalltets Härskares... Men du måste veta det. Därutöver finns intet mer att veta." (Svetasvatara-upanishaden)

"Det finns en bro mellan tid och evighet, och denna bro är Atman, människans Jag."

"Det finns ett Jag som är fritt från orenhet, från åldrande och död, fritt från sorg, från hunger och törst... Detta är atman, människans Jag. Denna atman åtrår endast Sanning. Detta Jag skall man söka, Det skall man spörja efter, Det skall man uppleva. Den som lär känna detta sanna Jag och upplever Det vinner alla världar och får all sin åtrå stillad, han har funnit det Absoluta (Brahman)." (Chandogya-upanishaden)

Upanishaderna tar upp de effekter som självförverkligandet kan ha på en mystiker och då framför allt uppnåendet av det tillstånd när vetaren, det vetbara och vetandet är ett utan åtskillnad.

En annan tanke som är gemensam för mystika traditioner är allt livs grundläggande enhet, alltifrån det Absoluta till gudar, människor och den allra minsta varelse. "Allt detta är ingenting annat än Brahman" säger Upanishaderna om världen. Men för att uppnå självförverkligande måste man först inse det lägre jagets illusoriska natur. Den starka längtan efter att gå bortom det lägre jaget är universell. En tjeckisk teosof och mystiker, A Meiböhm, skriver:

"Det finns många sätt att nå sanningen och det finns olika metoder att nå samma mål, men samtliga adepter på mystikens väg är överens om nödvändigheten att överge det lägre jaget för att nå den högre sfären. Islamitiska sufier, judiska kabbalister, kristna mystiker och österländska yogier tillämpar olika metoder för att nå det tillstånd där sinnet

är fritt från alla tankar och i direkt kontakt med det högre Jaget."

Här uppstår en mycket viktig fråga: "Vad har allt detta att göra med den verklighet i vilken vi lever?" För en icke-reflekterande människa, som enbart lever genom sina sinnen, tycks det lägre jaget/egot – det sociala eller existentiella jaget – synnerligen verkligt. Hennes kunskap om yttrevärlden är lika omedelbar som om sinnena vore fönster ut mot omgivningen. Men i grund och botten är det inte så, ty sinnesorganens och nervsystemets funktion är att tjäna som ett filter, vilket eliminerar överflödiga information. Enligt den franske filosofen Henri Bergson:

"...hjärnans, nervsystemets och sinnesorganens funktion är framför allt att *eliminera* och inte att producera. Varje människa är i varje ögonblick i stånd att minnas allt som någonsin hänt henne och att uppfatta allt som händer överallt i universum. Hjärnans och nervsystemets funktion är att skydda oss från att bli överväldigade och förvirrade av denna mängd onödiga och irrelevant kunskap genom att utestänga större delen av det vi annars skulle uppfatta eller minnas i varje ögonblick, och lämna kvar endast det mycket begränsade och specifika urval som torde vara praktiskt användbart."

Det vi vanligtvis uppfattar som "den kända verkligheten" är i grund och botten en personlig konstruktion av ett individuellt medvetande, vilket de som har funderat över universums makrokosmiska och mikrokosmiska struktur har kommit fram till. S Radhakrishnan, som studerat österländskt och västerländskt tänkande, uttrycker det sålunda: "Den objektiva världen existerar. Den är inte en total illusion. Den är verklig ej såsom absolut, utan såsom en form, ett uttryck av det absoluta. Att betrakta världen som absolut verklig är en illusion."

Verklighetens problem löses en gång för alla för en person som har nått själv-förverkligande: den som går upp i jaget förvandlas av denna upplevelse i så hög grad att han blir i stånd att se världen på ett annorlunda sätt. Han vet att det Absoluta (Brahman, Tao, Gud) är absolut verkligt; allt övrigt är endast dess *mayaviska* (illusoriska) lek. Upplevelsen av verklighet är så omedelbar att alla tankar

och idéer uppfylls och skillnaden mellan självet och den övriga skapelsen utplånas. Den engelske mystikern och författaren Edward Carpenter har sagt:

"Av alla vetenskapens kalla fakta ... vet jag inget som är så sant och grundläggande som påståendet att om man målmedvetet upphör att tänka kommer man så småningom till en medvetandenivå under och bortom tanken, som är olik vanligt tänkande till sin natur – ett medvetande av kvasiuniversell karaktär, och en insikt om ett mycket större jag än det vi är vana vid... Så mäktig är denna upplevelse att man torde kunna påstå att alla mindre betydande frågor och tvivel försvinner inför den..."

Men vägen från egot till det kosmiska eller absoluta Jaget är lång. Den slingrar sig uppåt i Livets träd, där varje prövning är av stor betydelse, eftersom den utgör en dörr till en högre medvetandesfär. Varje ny medvetandesfär är förenad med en annorlunda verklighetsgrad. Vid den kosmiska stegens bas finns det som vi känner till från vårt dagliga liv: det materiella, det astrala och det vitala. Därpå följer begäret (kama) och ännu högre upp finns sinnet (manas) och idéernas region. Härefter kommer det som till fullo är känt endast av de initierade – andligt medvetande (buddhi) – och vid stegens topp strålar den rena atman eller det verkliga Jaget.

Den tjeckiske teosofen och mystikern J Koci skriver: "Från Jagets synpunkt finns varken ande eller materia utan bara ett evigt hav av Medvetande." För att nå det Absolutas rena medvetande måste man passera många kritiska platser, där legendariska drakar väntar på den vars fötter avviker från den "smala" vägen. Om hans vilja är stark, hans hjärta rent och hans sinne orubbligt kan han passera alla faror och fortsätta den långa färden ända till den kosmiska stegens topp, det absoluta Jaget. En själv-förverkligad person har nått sanningen och blivit fri – en mahatma.

Artikeln är hämtad från Teosofiskt Forums hemsida: <http://hem.fyristorg.com/teosofi/TeosofisktForum>

I Chang-tzus bok förekommer en berättelse av följande lydelse:

Det levde en gång i Kina en man som kallades Wang T'o, vilken hade fula ögon, stor mun, platt näsa och dyster uppsyn. Ingen som en gång sett honom, ville se honom igen. Dock sägs det att hans tystnad hade ett starkare inflytande på dem som en gång suttit i hans närhet, än Konfucius mäktiga lära. Hans tystnads djupa verkan torde ha berott på den sinnets höghet – en själsfrid – som han förvärvat genom att ständigt lägga sig vinn därom.

"Det som jag tycker bäst om på sommaren", sa Jean till mig häromdagen, "är att sitta på en bänk i en park och äta glass och se på folk som går förbi."

"Det verkar trevligt", sa jag till henne. "Jag gör det ofta vid den här tiden på året", sa Jean, som bara är sex men har ett gammalt huvud på unga skuldror, "och det är skojigt. Folk talar vid mig, och det är trevligt. Och det är så vilsamt. Och en glass varar längre om man sitter och äter den. Och jag känner mig alltid lycklig."

"Alltid?" frågade jag. Jean nickade. "Ja", sa hon. "Du förstår, om jag ler mot folk, när de går förbi, ler de alla mot mig!"

Francis Gay

Var mild och hänsynsfull mot alla utom mot dig själv. Goda känslor är ingenting, om de inte leder till goda handlingar.

Joseph Joubert

Inget annat än att låta det gudomliga livet verka genom oss skall frälsa världen.

Helen Keller

Varje själ som höjer sig över sig själv, lyfter därmed världen.

Elisabeth Leseur

Böckerna är vänner som aldrig sviker mig.

Thomas Carlyle

Gunnar Matti

Axel Herrlin och "sjäslivets underjordiska värld"

August Strindberg blev under sin Lundavistelse på 1890-talet god vän med den unge filosofen Axel Herrlin.¹⁾ Strindberg var vid denna tid fascinerad av ockulta fenomen, magi och drömmar – på denna punkt var han då, som alltid, ett tidens lackmuspapper. Dessa ämnen dryftade han gärna med Axel Herrlin som själv observerade och nedtecknade sina egna drömmar.²⁾ Herrlin blev alltmer intresserad av psykologins gränshenomen och av det "paranormala". Också den då närbesläktade abnormpsykologin kom att fängsla honom, möjligen delvis på grund av egna erfarenheter av psykotiska tillstånd. Efter sin disputation synes han en period ha varit intagen på sinnessjukhus.³⁾ *Snille och Själssjukdom* (1903) skrev han i denna genre.⁴⁾

Axel Herrlins granskning av spiritistiska och paranormala fenomen var betingad av hans nyfikenhet på det undermedvetna – han betraktade många av dessa företeelser och fenomen som naturliga yttringar av människans undermedvetna själsliv, och inte som någonting övernaturligt. I möjligaste mån baserade han sina förklaringar på en empirisk, psykologisk och naturvetenskaplig grund, i de fall då det inte helt enkelt rörde sig om bedrägeri och fusk. Men han var en komplicerad och mångfacetterad personlighet. Om än han som akademisk filosof och psykolog var empiriker med önskan att närmare knyta samman filosofin med den naturvetenskapliga metoden,⁵⁾ så var han enligt Algot Werin "metafysiker till sin läggning, därtill med en bevarad religiös grundåskådning".⁶⁾ Werin uttryckte en viss förundran över att dessa Herrlinska motsättningar inte ledde till några inre konflikter hos honom. Man kan förmoda att Herrlins undersökning av "sjäslivets underjordiska värld" inte enbart var ett uttryck för hans vilja att som vetenskaplig psykolog utforska det mänskliga själslivets undermedvetna skikt, eller av hans rädsla för den spiritistiska farsoten och dess allt mer utbredda övertro som han menade utgör en fara för hela kulturen.⁷⁾ Rimligt är att hans metafysiska och religiösa läggning också hade ett finger med i spelet.

Herrlin kom att kritiskt granska bl.a. det då omtalade poltergeistfallet "Fallet Karin" med en skepsis som drev läkaren och psykologen Poul Bjerre till ursinne.⁸⁾ Men innan dess hade han rört upp starka känslor hos en annan aktör på den psykiska forskningens tillhor, nämligen mediet Mary Karadja, som efter giftermål med ett turkiskt sändebud fick titeln "prinsessa".⁹⁾ Hon var dotter till brännvinskungen L.O. Smith, och syster till Lucie Lagerbielke som också blev höggradigt engagerad i ett slags icke-vetenskaplig utforskning, där intuitionen var det främsta redskapet, av verklighetens andliga dimensioner.¹⁰⁾

Mary Karadja var under sekelslutet ett känt namn i spiritistiska kretsar i Europa. I Sverige introducerade hon en mängd medier, företrädesvis från England. Tillsammans med psykologen Sydney Alrutz undersökte Herrlin dessa, men några över-

Axel Herrlin

Ur minnesskriften *Per Axel Samuel Herrlin* (Lund 1938) av Hans Larsson, ingående i *Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundets i Lund Årsberättelse 1937/38*.

naturliga förklaringsmodeller var inte aktuella för dem.¹¹⁾ Både Alrutz och Herrlin hyste aversion mot spiritismen som rörelse och mot dess företrädares okritiska förhållningssätt till de spiritistiska fenomenen och till de andehypoteser som utgjorde själva kärnan i den spiritistiska tron.

I en serie artiklar i *Sydsvenska Dagbladet* våren 1901 pre-

senterade Herrlin resultatet av den undersökning han gjort av spiritismen.¹²⁾ Han hade sin vana trogen gått grundligt tillväga, och artiklarna gav vid handen att han var väl förtrogen med litteraturen på området och att han dessutom hade en betydande praktisk erfarenhet efter att ha bevistat ett ganska stort antal spiritistiska seanser. Artiklarna kom att sammanställas och tillsammans med en del nyskrivet material ges ut i form av skriften *Sjäslivets underjordiska värld* hösten 1901.

Spiritismens andehypoteser förkastar Herrlin helt, istället bygger hans förklaringsmodell på det lovande nya forskningsområde som det undermedvetna representerar. Om han 1901 hade någon kännedom om Freuds då i Sverige nästan helt okända teorier – år 1900 utkom Freuds genombrottsverk *Die Traumdeutung* – är tveksamt.¹³⁾ Det o- eller undermedvetna hade i olika utformningar redan under ett par decennier varit ett tema på modet i västvärlden. Också i den litteratur han i sina studier av spiritismen plöjde igenom, fanns många hänvisningar till psykets

Herrlin hävdar att det undermedvetna har en väsentligt skarpare iakttagelseförmåga än psykets medvetna jag. Denna förmåga hos vår "underjordiska personlighet" förklarar många synbart paranormala företeelser. Det undermedvetnas förträffliga iakttagelseförmåga förenas med ett minne som är den medvetna minnesförmågan vida överlägset.

djupaste och mest förborgade skikt, t.ex. hos Carl du Prel och Frederick Myers. Myers arbetade hela 90-talet på sitt magnum opus som 1903, två år efter hans död, utgavs under titeln *Human Personality and Its Survival of Bodily Death*, en klassiker i parapsykologins historia.¹⁴⁾ Avsnitt ur denna omfångsrika bok hade redan under 1890-talet publicerats i skriftserier utgivna av det engelska "Sällskapet för psykisk forskning", SPR. Oberoende av Freud utvecklade Myers en sofistikerad teori om människans subliminala jag som dväljs under medvetandets tröskel.¹⁵⁾

Herrlin konstaterar i sin skrift att en fruktbar väg till förståelsen av det undermedvetna går via studiet av "nerv- och själssjukdomar". Hysterin har varit en av de främsta källorna till kunskap om "vår underjordiska personlighet".¹⁶⁾ Denna sjukdom – med dess åtföljande ofta spektakulära yttringar – har samtidigt också gett ledtrådar till vissa gåtfulla spiritistiska fenomen.

Herrlin hävdar vidare att det undermedvetna har en väsentligt skarpare iakttagelseförmåga än psykets medvetna jag. Denna förmåga hos vår "underjordiska personlighet" förklarar många synbart paranormala företeelser.¹⁷⁾ Det undermedvetnas förträffliga iakttagelseförmåga förenas med ett minne som är den medvetna minnesförmågan vida överlägsen. Han erinrar sig fallet med analfabeten som under feberyrsel reciterade långa partier på främmande språk (latin, grekiska, hebreiska), en färdighet som försvann i och med tillfrisknandet. I hennes barndom fann man dock förklaringen. En tids vistelse hos en präst som för sig själv högt brukade läsa ur böcker på dessa språk hade bokstavligt talat lämnat avtryck i hennes hjärna. Herrlins språkbruk vittnar här om den mekaniska förklaringsmodell som han på ett tidstypiskt sätt försöker tillämpa: "Orden hade alltså upptagits af hennes öron och undermedvetet ristat spår i hennes hjärna, liksom de ord, hvilka intalats i en fonograf, rispa ljudvågornas kurvor i den mjuka vaxrullen, som sedan mekaniskt återgifver dem." ¹⁸⁾ En minnestegring av denna art inträffar vanligen under, för den mänskliga hjärnan, exceptionella förhållanden, t.ex. vid hög feber som i exemplet ovan, under narkotikarus eller i dödens närhet, men också vid ett tillstånd som enligt Herrlin har relevans vad gäller de

spiritistiska fenomenen, nämligen "sömngångarens tillstånd".

Han avfyra här en av sina salvor mot spiritismen när han påstår att spiritistiska medier vanligtvis lider av hysteri, vilket förklarar varför de lättare än normalt har tillgång till det undermedvetna. Men baksidan av detta är att det medvetna livet hos hysterikern är begränsat, hennes kapacitet vad gäller minne, fantasi, upptagande av sinnesintryck, är undermålig. Hysterin innebär enligt Herrin "alltid ett andligt armod, en bristande tillgång på det medvetnas rörelsekapital".¹⁹⁾ Hans mekanistiska och naturvetenskapliga synsätt skymtar återigen fram när han, förmodligen med energiprincipen i åtanke, hävdar att "lika mycket som hysterikerns medvetna lif förlorat, lika mycket har det undermedvetna vunnit".²⁰⁾

Sömngångarens tillstånd är vanligt förekommande hos hysteriska personer, och Herrlin hävdar att den trance som de spiritistiska medierna (oftast) vill uppnå i själva verket är ett somnambult (sömngångare)tillstånd. Då härskar det undermed-

vetna, den underjordiska personligheten, "oinskränkt", och mediet, eller den hysteriske, minns efteråt ingenting av vad som tilldragit sig medan hon var i detta tillstånd. Herrlin menar sig med denna teori vederlägga spiritismens andehypotes, "anden" är i själva verket mediets egen "underjordiska personlighet": "Emedan den undermedvetna personligheten hos mediet är vida bättre utrustad än den medvetna, tro spiritisterna att en främmande ande tagit mediet i besittning

och talar genom dess mun".²¹⁾ Och när mediet talar ett för henne främmande språk, är det inte konstigt att andehypotesen synes än mer bekräftas, men som Herrlin redan visat har detta "tungomålstalande" andra orsaker. Förklaringen går att återfinna i mediets förflutna. Han är dock medveten om att denna förklaring inte gäller för alla "uppgifter" mediet lämnar, men för den skull blir inte andehypotesen mera aktuell; det finns även andra "naturliga" orsaker till de fenomen som mediet frambringar, t.ex. tankeörföring.

Axel Herrlin hävdar vidare att hallucinationer hos seansens deltagare ligger bakom många fall av "materialisationer" då andefigurer och ljusfenomen el.dyl. till synes uppenbarar sig. En seans innebär ofta en tids spänd förväntan på att något ska ske och belysningen är dunkel, kort sagt är atmosfären gynnsam för uppkomsten av hallucinationer, som enligt Herrlin även friska människor kan drabbas av.²²⁾ När en deltagare tycker sig se något ljusfenomen eller ansikte eller liknande, suggereras de övriga att se samma sak. (Herrlin håller det inte för omöjligt att suggeringen ibland kan ske genom en direkt "tankeörföring".) Han använder uttrycket "andlig smitta" när han beskriver hur hallucinationerna vidarebefordras mellan seansdeltagarna, men det är inte alla som ser dessa andeuppenbarelser utan bara de för suggestion mest mottagliga individerna. De "otrogna" är ej önskvärda på seanserna. Herrlin menar att saken givetvis skulle ställas i en annan belysning om dessa "andar" kunde fotograferas, men ännu har inga övertygande fotografiska avbildningar inom denna genre producerats, däremot vimlar det av förfälskningar. Alla de föremål (blommor, slöjor, lockar, etc.) som mediet till

synes ur tomma intet frambringar och överlämnar till deltagarna ”äro af allt annat än öfvernaturligt ursprung; dessa fenomen hafva ett obehagligt slägttycke med taskspelarekonster. Ännu har ingen ande qvarlemnadt sitt ’materialiserade’ hufvud eller sin hand såsom underpant på sin verklighet”.²³⁾ Herrlin menar att andehypotesen inte är bevisad ens om de vid en seans frambringade produkterna verkligen består av en konkret materia. ”De kunde ju vara yttringar af några för oss hittills okända processer i mediets egen organism, hvilka sträckte sina verkningar utom densamma, den ’ektoplasmiska’ kraft, hvarom Charles Richet börjat tala.”²⁴⁾ Och dessutom finns en rent metodologisk anledning till att inte räkna med några utomsinnliga andeväsen: ”Hvarför skall man taga med flera förklaringsgrunder än man behöfva?”, det räcker väl med att koncentrera sig på mediet. Han ansluter sig således till den klassiska tankeekonomiska principen, eller ”Occams rakkniv”.

Herrlin har haft personlig erfarenhet av de s.k. ”varselhallucinationerna”. Han hade en gång en vision av en vän som var döende utan att ha kännedom om vännens sjukdom, men det är enligt hans förmenande dock inte osannolikt att han på ett undermedvetet plan hört något om detta utan att medvetet reflektera däröver, eller att hans undermedvetna i flykten snappat upp informationen ur någon tidning, ”och så har mitt undermedvetna på denna grundval konstruerat visionen /.../ det undermedvetna är i stånd till förvånande kombinationer på egen hand”.²⁵⁾ En tänkbar förklaringsmöjlighet i dylika fall är förstås slumpen, tillfälligheten.

Vid sekelslutet var intresset för ”varselhallucinationer” utbreddt, vilket bl.a. resulterade i det omfattande verket *Phantasms of the Living* (1886) där det engelska ”Sällskapet för psykisk forskning” presenterade en mängd fallbeskrivningar vilka insamlats och analyserats. Detta verk betraktas som en klassiker i genren och var sällskapets första betydande publikation.²⁶⁾ Herrlin nämner att liknande, om än ej lika storskaliga, undersökningar också gjorts i Frankrike och Tyskland. Själv hade han 1895 medverkat i en dylik insamling i Skandinavien, men några säkra slutsatser kunde ej dras om fenomenens karaktär då materialet inte var tillräckligt stort, om än däri fanns en del stoff av intresse.²⁷⁾

Herrlin hävdar emellertid att man aldrig genom dylika insamlingar av fallbeskrivningar – hur omfattande de än är – kan få säkra besked om huruvida varsel bäst kan förklaras med slumpen eller om dessa fenomen (dvs. ”ett samband mellan tvänne ännu lefvande personer, af hvilka den ene får en förnimmelse af den andres belägenhet, oakadt de befinna sig på vidt skilda orter”)²⁸⁾ vittnar om tankeöverföring, telepati. Endast via experiment kan man få svar på frågan, och då måste avståndet vara stort. Telepati på korta avstånd kan alltid i själva verket förorsakas av ”omedvetna hviskningar”.²⁹⁾ Herrlin är övertygad om att tankeöverföring på stora avstånd är en realitet, och han hänvisar härvidlag till lyckade experiment utförda av framstående forskare där Pierre Janet presenterat de mest imponerande resultaten.³⁰⁾ Janet lyckades med tankens hjälp befalla en kvinnlig försöksperson som visades på ett från honom stort avstånd att somna in vid en viss tidpunkt. ”Försöken upprepades ofta och utföllo gynnsamt i ett så stort procenttal af samtliga fall, att slumpen måste anses vara fullständigt utom räkningen, såsom ock af Janet framhålls.” Det märks att Pierre Janet är en auktoritet för Herrlin och att han därför inte fordrar samma tunga bevisbörd av Janet som han t.ex. kräver av ett spiritistiskt medium, men självfallet är Herrlin mera beredvillig att tro på Janetns oförvitlighet då ju telepati vid denna tid vanligtvis inte ansågs strida mot den naturvetenskapliga världs-

bilden.³¹⁾

Den mentala förbindelsen vid varselhallucinationer tror Herrlin försiggår på ett undermedvetet plan utan att viljan är inkopplad – i Janetns experiment var det däremot frågan om medvetna befallningar från hypnotisörens sida – men om än Herrlin anser telepati vara ett faktum är det desto mera ovisst hur ”saken skall förklaras fysikaliskt”. Herrlins formuleringar vittnar om hans naturvetenskapliga inställning i frågan. ”Man kunde härvid gissa på ett slags telegrafering mellan tvenne menniskohjerner, såsom prof. Baret, Oliver Lodge m.fl. förmenat. Hvarje själsyttring, medveten eller undermedveten, är knuten till en process i vår hjerna, och det vore ju möjligt, att en annan hjerna kunde tvingas att vibrera i samklang dermed, liksom en sträng gifver resonans. På detta sätt skulle äfven telepatiens fenomen förlora sin mystiska karaktär och blifva ett led i den mekaniska världs-förklaringskedja.”³²⁾

Herrlin efterlyser även beträffande fenomenet clairvoyance noggrant utförda vetenskapliga experiment som vid eventuella positiva resultat utesluter alla andra förklaringar. De ganska talrika experiment som hittills gjorts har inte varit helt vattentäta; tankeöverföring har varit en möjlig förklaring i de fall som pekat på clairvoyancens realitet. Herrlin är mycket välunderrättad om pågående forskning på området, och av vad han privat fått höra av en Berlinprofessor lär vetenskapligt gångbara försök med positivt utfall snart presenteras. Han är hur som helst inte främmande för att clairvoyance inom en snar framtid är en konstaterad realitet, men detta ändrar ingenting i den naturvetenskapliga verklighetsuppfattningen. ”Ja, icke ens clairvoyancen af tillkommande eller förflutna tilldragelser kan skjuta någon bresch deri. Tvärtom! Den dag då detta fenomen blir konstateradt såsom ett faktum, erhålla vi, som Schopenhauer påpekat, *den mest glänsande bekräftelse på den oryggliga lagbundenheten och nödvändigheten inom naturen och menniskolifvet*.”³³⁾

Vad innebär då clairvoyancen? Herrlin jämför den med almanackan för att antyda sin uppfattning. Almanackan ger en form av kunskap om framtiden, om solens och månens upp- och nedgångar etc., men denna kunskap är vunnen på naturlig väg genom beräkningar och slutledningar utifrån de positioner dessa himlakroppar hade när almanackan koncipierades. Analogt härmed hävdar Herrlin att en total kunskap om en människas alla levnadsomständigheter, hans personlighet och existensvillkor samt världens tillstånd vid en viss tidpunkt skulle medföra en möjlighet att förutse denna persons framtida liv.³⁴⁾ Än en gång hänvisar Herrlin till det undermedvetna och dess oerhörda förnimmelse- och kombinationsförmåga; där finns även lösningen på clairvoyancens gåta: ”Om clairvoyancen af *samtida* förhållanden låter oss få en djupare inblick i natursammanhanget, än våra vanliga sinnen kunna förklara, så kan vår *undermedvetna* kombinationsförmåga taga hand om detta material och deraf utdraga slutsatser med afseende på framtiden.”³⁵⁾

En fjärrskådning i tiden – förfluten tid resp. framtid – förutsätter alltså en clairvoyance i rummet, av samtidens omständigheter. Men, frågar sig Herrlin retoriskt, ”blir icke konsekvensen, att menniskan är *undermedvetet allförmimmande*?”³⁶⁾ Han hänvisar till Leibniz och dennes monadteori, och menar att Leibniz var den förste tänkare som var helt medveten om det undermedvetnas betydelse. Herrlin håller med Leibniz som menar att ”denna undermedvetna allförmimmande är den andliga motsvarigheten till det fysiska sammanhanget mellan tingen”.³⁷⁾ Avslutningsvis citerar han med gillande Leibniz’ ord om att ”det närvarande är havande med det tillkommande, och att ett fullkomligt samband

eger rum mellan tingen, huru aflägsna de än må vara från hvarandra, så att den, som vore tillräckligt skarpsynt, kunde läsa det ena uti det andra”.³⁸⁾

För en sentida läsare är det intressant att ta del av Herrlins ”mekaniska” och naturvetenskapligt baserade förklaringsmodell; den är oerhört tänjbar och han hyser höga tankar om dess potentiella förmåga att i framtiden finna lösningar på i princip alla problem. Det relativt utbredda och ofta ganska positiva intresse som från vetenskapligt håll vederfors den psykiska forskningen tyder på att Herrlin inte var ensam om att söka förklaringar på paranormala fenomen inom ramarna för en mekanistisk världsbild. Herrlins skrift vimlar av inom olika vetenskapliga discipliner kända namn vilka även gjort avtryck i parapsykologins historia. Den s.k. ”mekanistiska” världsbild som man idag förknippar med 1800-talet, var kanske inte alla gånger så ”mekanisk” i dess anhängares ögon, den var onekligen ganska flexibel.

¹ Axel Herrlin (1870 – 1937) var professor i pedagogik och psykologi i Lund 1912 – 1935.

² Axel Herrlin, *Från sekelslutets Lund* (Lund, 1936), 155f.

³ En i seklets början i Lund ofta återberättad anekdot härstammar förmodligen från en dylik sjukdomsepisod; i John Tandbergs version lyder den som följer: ”Det skulle sålunda ha inträffat, att den unge docenten Axel Herrlin hade överanstängt sig genom så mycket läsande och logiskt tänkande, att han gripits av vanföreställningen, att han var död. Han intogs för vård, vila och tillfrisknande på vad som numera heter S:t Lars sjukhus. Man bad Hans Larsson som då ävenledes var filosofidocent, att gå ner och tala förnuft med Axel Herrlin. Hans Larsson träffar vännen Axel under pågående måltid och yttrar: ’Men käre Axel, inte kan du vara död – du sitter ju och äter köttbullar!’ Herrlin lägger kniv och gaffel och svarar: ’Det visar endast att en död man kan äta köttbullar!’” John Tandberg, ”Lundabo och Lundensare”, *Under Lundagårds kronor: Minnen upptecknade av gamla studenter* Fjärde samlingen (Lund, 1957), 123f.

⁴ Axel Herrlin, *Snille och själssjukdom* (Lund, 1903).

⁵ Axel Herrlin, *Filosofi och fackvetenskap* (Lund, 1905), 95-100.

⁶ Algot Werin, ”Hans Larsson och Axel Herrlin”, *En bok om Hans Larsson* (Lund, 1945), 50.

⁷ Axel Herrlin, *Själslivets underjordiska värld: Med svar till Prinsessan Karadja* (Sthlm. 1901) ur förordet, opagerad.

⁸ Ingemar Nilsson & Jan Bärmark, ”Forskning om det övernaturliga: Från spiritism till ESP-fenomen”, *Idé och lärdom* (Lund, 1972), 263. Idem, *Poul Bjerre: ”Människosonen”* (Sthlm. 1983), 145f. Poul Bjerre (1876-1964) beskrev i boken *Fallet Karin* (1905) ett intressant fenomen. I en stor, avlägset belägen villa norr om Kalmar, bebodd av ett par, hördes knackningar och ljud av steg. Bjerre och hans vän Hjalmar Wijk kom genom en längre tids undersökande vistelse i villan fram till att fenomenen var knutna till den unga hustrun Karin, och var orsakade av hennes hysteriska läggning. Bjerre utsatte Karin för hypnotiska suggestioner och kunde därigenom kontrollera knackningarna. Allt hade försiggått på en helt omedveten nivå och Bjerre trodde inte ett ögonblick på möjligheten av bedrägeri. Någon spiritistisk tolkning var aldrig aktuell för Bjerre, orsaken låg istället att finna i den utforskade energiform som han kallade ”nervkraft”, en enligt honom rent fysikalisk och mekanistisk förklaring. Ingemar Nilsson & Jan Bärmark, ”Forskning om det övernaturliga”, 254-258. Poul Bjerre, *Fallet Karin: En experimentell studie af de s.k. spiritistiska knackningarna* (Sthlm. 1905).

⁹ Om Mary Karadja, se Inga Sanner, *Att älska sin nästa såsom sig själv: Om moraliska utopier under 1800-talet* (Sthlm. 1995), 391-399, samt idem, ”I andars sällskap: Om kvinnan och sekelskiftets spiritism”, *Tvär-snitt* nr. 4, 1992.

¹⁰ Ulrika Nilsson, ”Från seans till revolution: Lucie Lagerbielke och

danandet av framtidens folk (1903-1925)”. Opublicerad D-uppsats 1994. Institutionen för idé- och lärdomshistoria i Uppsala.

¹¹ Ingemar Nilsson & Jan Bärmark, ”Forskning om det övernaturliga”, 265.

¹² Axel Herrlin, ”Själslivets underjordiska värld”, *Sydsvenska Dagbladet Snällposten*, 24/3, 31/3, 7/4, 14/4, 21/4, 28/4, 12/5, 26/5, 2/6-1901.

¹³ Franz Lutzenberger, *Freud i Sverige: Psykoanalysens mottagande i svensk medicin och idédebatt 1900-1924* (Sthlm. 1989).

¹⁴ Frederic W. Myers, *Human Personality and Its Survival of Bodily Death* (1903) (London, 1909).

¹⁵ Henri F. Ellenberger, *The Discovery of the Unconscious: The History and Evolution of Dynamic Psychiatry* (London, 1979), 788.

¹⁶ Axel Herrlin, *Själslivets underjordiska värld*, 4.

¹⁷ Ibid., 7. Herrlin menar sig på detta sätt kunna förklara den automatiska teckning som prinsessan Karadja enligt eget förmenande på en andes direktiv gjorde; teckningen var ett porträtt av en avliden kvinna som Karadja aldrig sett, men som av änklungen identifierades som sin döda hustru. Ibid., 8. Mary Karadja reagerade starkt på Herrlins kritiska artiklar i *Sydsvenska Dagbladet* och gav redan på hösten ut en motskrift betitlad *Ett genmäle till docenten Herrlin* (Sthlm. 1901).

¹⁸ Axel Herrlin, *Själslivets underjordiska värld*, 12.

¹⁹ Ibid., 13.

²⁰ Ibid., 13.

²¹ Ibid., 14.

²² Ibid., 16-19.

²³ Ibid., 21.

²⁴ Ibid., 21.

²⁵ Ibid., 23.

²⁶ Örjan Björkhem & Martin Johnson, *Parapsykologi och övertro* (Sthlm. 1986), 111.

²⁷ Axel Herrlin, *Själslivets underjordiska värld*, 22f. Bager-Sjögren deltog också i detta ”upprop till den skandinaviska allmänheten med begäran om dess välvilliga bistånd för ett vetenskapligt studium af dessa ’telepatiska företeelser’, som i vår tid låta så mycket tala om sig”. J. Bager-Sjögren, *Sanndrömmarna och deras vetenskapliga förklaring*, (Sthlm. 1896), 1.

²⁸ Axel Herrlin, *Själslivets underjordiska värld*, 22.

²⁹ Ibid., 24. Den som vanligt grundligt påläste Herrlin nämner att tusentals experiment har gjorts med telepati i samma rum av bland andra herr och fru Sidgwick och av den kände danske psykologen Alfred Lehmann. Herrlin håller med Lehmann om att telepati på korta avstånd vanligen kan förklaras genom hypotesen om ”omedvetna hviskningar”, en förklaring som enligt Herrlin inte duger om avståndet är ett hundratal meter eller mer. Enligt Ingemar Nilsson och Jan Bärmark var Herrlin i sin argumentering mot den spiritistiska kulturfaran i hög grad inspirerad av Lehmanns verk *Overtro og Trolldom* i två band (1893-1896). Jan Bärmark & Ingemar Nilsson, *Poul Bjerre: ”Människosonen”* (Sthlm. 1983), 141.

³⁰ Axel Herrlin, *Själslivets underjordiska värld*, 24f.

³¹ Ibid., 25.

³² Ibid., 25f.

³³ Ibid., 101.

³⁴ Ibid., 102.

³⁵ Ibid., 102.

³⁶ Ibid., 104.

³⁷ Ibid., 104.

³⁸ Ibid., 105.

Anm. Artikelförfattaren, Gunnar Matti, är fil.dr i idé- och lärdomshistoria vid Uppsala universitet. Hans doktorsavhandling har utgivits på Gidlunds Förlag med titeln *Det intuitiva livet: Hans Larssons vision om enhet i en splittrad tid*.

Gnosticismen och katharismen

Av Gulli Bergvall

Varför fick inte de gnostiska formerna av kristendom fortleva?

Fynden vid Nag Hammadi

1981 utkom på svenska en högtintressant bok med titeln ”De gnostiska evangelierna”. Författare var Elaine Pagels, professor i religionshistoria vid Princeton University i USA. Översättningen till svenska hade gjorts av docenten Anders Hultgård, som också försett boken med ett mycket instruktivt förord.

Boken presenterar det enastående fynd, som gjordes invid orten Nag Hammadi i Övre Egypten i december 1945. En bonde fann där en lerkruka, som innehöll 52 gnostiskt kristna skrifter på koptiska, väl bevarade och vackert utförda. Där fanns t.ex. *Thomasevangeliet*, ¹⁾ *Sanningens evangelium*, *Sanningens vittnesbörd* och flera andra skrifter. ²⁾ De visade sig vara översättningar från grekiska original, gjorda för snart 2000 år sedan. Dessa ”kätterska” skrifter måste ha grävts ner i sanden under någon tid av svår förföljelse.

1998 utkom Elaine Pagels bok i nyutgåva, denna gång i pocket, vilket väl tyder på att den rönt stort intresse.

Gnostiska skrifter

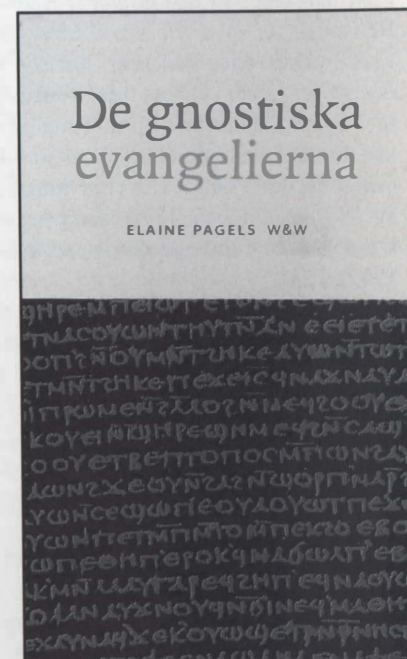
Man hade länge vetat, att det förekommit talrika gnostiska kristna grupper under kristendomens första århundraden och att dessa grupper haft sina egna evangelier och andra skrifter. Dessa tycktes dock ha gått helt förlorade. Det var främst genom den hätska polemik, som kyrkofäderna fört mot grupperna, som man kände till deras existens. Endast några få blad av gnostikernas handskrifter hade dykt upp under 1700- och 1800-talet – knappast mer än en handfull papyrusblad. Men så kom alltså det fantastiska fyndet vid Nag Hammadi, och mycket ljus kastades plötsligt över kristendomens första tid.

Så här skriver Anders Hultgård bl. a. i sitt förord: ”Den bok som här presenteras i svensk översättning behandlar ett viktigt problem, nämligen uppkomsten av kristendomen sådan som vi möter den i dag. Alla former av nutida kristendom leder på ett eller annat sätt sitt ursprung tillbaka till den ortodoxa eller ’renläriga’ kristendom, som tog gestalt i slutet av andra århundradet. Den innebar, i korthet uttryckt, att en normerande lära slogs fast i en trosbekännelse (den, som i olika versioner fortfarande läses i

kyrkorna) och att en fast organisation skapades, som också omfattade präster, diakoner och lekmän. Denna utveckling skedde under en ständig konfrontation med andra rörelser och grupper, som hade annorlunda tolkningar av vad kristendomen innebar och avvikande åsikter om hur den religiösa auktoriteten skulle utformas.”

Dessa grupper var alltså i stort sett de gnostiska kristna, och Elaine Pagels har med sin bok velat skapa förståelse för och ge rättvisa åt deras tolkning av kristendomen, även om hon själv har en stark bindning till kyrkokristendomen.

Vad innebär då begreppet gnosticism? Jo, gnosticism kallas, enligt Anders Hultgård, med ett gemensamt namn de religiöst-filosofiska strömningar, som var förhärskande under senantiken och som vi möter i former av kristen, judisk, grekisk-egyptisk och iransk gnosticism. Namnet kommer av det grekiska ordet *gnosis*, som betyder insikt eller kunskap av högre art. Denna höga kunskap ger svar på de eviga frågorna *varifrån?* och *vart-hän?* och vad människan innerst inne är. Vårt innersta väsen är gudomligt. Det finns höga andliga verkligheter som står i motsats till den materiella världen, och människan befriar sig från det ondas makt, frälses, genom att bli helt förändligad – dvs genom att nå fram till gnosis om sitt sanna gudomliga väsen. Gnosis förlöser också de skapande krafterna i människan. En stark distinktion görs mellan den sanne Guden, den Högste, den Absolute, och skaparen av de lägre världarna – Skaparguden el-

ler Demiurgen. Dennes strävan går ut på att hålla människan kvar i de lägre världarna.

En del forskare menar att trosbekännelsens formulering ”Vi tror på Gud Fader Allsmäktig, himmelens och jordens Skapare” var avsedd att utesluta ”kättarna”, alltså de gnostiska kristna, ur de ”renläriga” leden.

Uppfattningen om Skaparguden som en lägre gudom ger utrymme åt en annan tolkning av Gamla Testamentets berättelse om syndafallet än den vedertagna. Skaparguden förbjuder Adam och Eva att äta frukten från kunskapens träd. Men ormen, som enligt gnostikerna inte är frestaren utan en urgammal symbol för visheten, uppmanar dem att äta. Och de åt av frukten, ”eftersom man därav fick förstånd”. Dvs de drevs av längtan efter kunskap.

Som nämndes tidigare fanns vid den här tiden också en judiskt präglad gnosticism, och intressant är – såsom Anders Hultgård påpekar – att Skaparguden i Gamla Testamentet också av de judiska gnostikerna uppfattades som en lägre gudom – skapare av den materiella världen men inte identisk med den Högste. Detta nämnt endast som en parentes.

De gnostiska grupperna hade i sin egen lära tagit upp Jesus Kristus – inte som Frälsaren, som tagit på sig människornas synder, för var och en måste genom rening frälsa sig själv, utan som den Store Läraren, med vars hjälp man kunde uppnå gnosis. Mot dessa grupper stod alltså de som kallade sig ”renläriga” och som hävdade att Jesus var son till Gud och avskild från mänskligheten. Denna riktning blev ju sedan till kyrkan. Den ansåg sig förvalta den rena läran i aposteln Petrus’ efterföljd. De ”renläriga” betonade att man måste lyda kyrkan, som – efter vad det hette – samtidigt med Petrus’ efterföljd hade fått sanningens ofelbara gåva. Lekmännen skulle alltså lyda biskoparna och prästerna, dvs yttre auktoriteter. Kyrkan skulle ha kontroll över människorna. Gnostikerna däremot hävdade, att man skulle söka sin egen inre auktoritet, sitt eget väsens sanning. Den andliga insikten måste komma ur *personlig* erfarenhet. Vidare hävdade de att de förde fram hemliga traditioner, som var dolda för de många. Kristus hade förkunnat en inre lära för de få och en yttre lära för de många. En av dem som fått del av den inre läran var Thomas, vilket det vid Nag Hammadi funna Thomasevangeliet också vittnar om. Alla, som undfått gnosis, framhölls det, hade nått långt utöver de ”renläriga” med deras biskopar, präster och diakoner. ”Dessa människor är som vattentomma kanaler”, hette det i en gnostisk skrift.

I de gnostiska kristna grupperna kunde kvinnor likaväl som män utöva prästämbetet. Där rådde jämställdhet. Ibland avgjorde man rentav genom lottning vem som för dagen skulle tjänstgöra som präst, man eller kvinna. För kvinnor kunde naturligtvis också undfå gnosis. Och just det här, att även kvinnor kunde få vara präster, retade de gamla kyrkofäderna. Så utbrister t.ex. kyrkofadern Tertullianus: ”O, dessa kätterska kvinnor! Hur försigkomna är de inte! De har ingen blygsel, de är tillräckligt djärva att undervisa, att inlåta sig i diskussioner, att utföra exorcism, att företa helbräddagörelser och kanske rentav att döpa.”

Här kan inom parentes nämnas, att Jesus faktiskt också hade kvinnliga lärjungar, vilket ju inte framgår av Nya Testamentets evangelier. En av dessa lärjungar hette Salome, en annan var Maria Magdalena.

Det blev sålunda konfrontationer mellan de ”renläriga”, som sedan blev till katolska kyrkan, och de gnostiska kristna.

Och kyrkan avgick med segern någon gång under slutet av andra århundradet e. Kr. Kyrkan hade med tiden fått en effektiv organisation med ett nätverk av kyrkor över hela romarriket. På 300-talet blev kyrkokristendomen officiell religion och var då en maktfaktor. Den hade medel att tysta de gnostiska kristna.

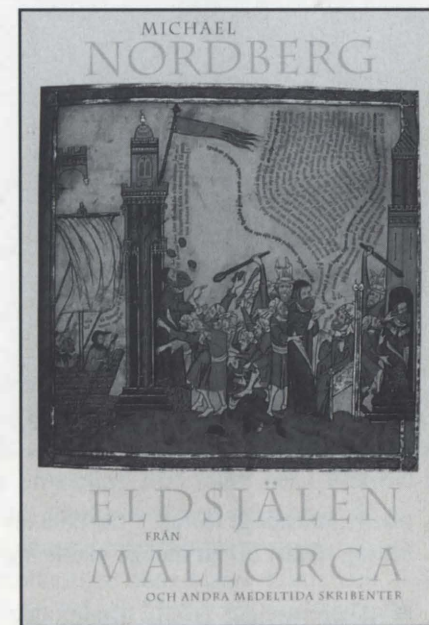
Kanske levde dock denna gnostiska kristna rörelse vidare under jorden. Otänkbart är detta inte. Under medeltiden låter nämligen likartade grupper åter tala om sig. Från slutet av 900-talet fanns de t.ex. på Balkan, där de gick under namnet *Gudsvänner*. Rörelsen spred sig västerut, till norra Italien och Frankrike. Ingenstans fick de en sådan spridning som i Sydfrankrike. Grupperna kallades där för albigenser och katharer, albigenser efter den sydfranska staden Albi. Hur orden katharer och katharism uppkommit är oklart. Det kan ha varit ett slags föraktfull benämning från katolikernas sida, från första början. Själva kallade de sig aldrig för annat än ”de goda kristna eller ”goda män” och ”goda kvinnor”, och de hävdade, liksom de tidiga gnostiska kristna att det var de som företrädde den sanna kristendomen.

Katharerna

De flesta av de uppgifter om katharerna som framläggs här nedan, härrör från den år 1998 utkomna boken ”Eldsjälen från Mallorca”, kapitlet ”Kättarna i Languedoc”, av den svenske historikern Michael Nordberg.

Katharerna trodde inte på kroppens uppståndelse på den yttersta dagen så som prästerna lärde ut, för kroppen var ju Skaparguden-Demiurgens verk och rent materiell. De förkastade också tanken på försoningen av människornas synder genom Kristi offerdöd, men de älskade Kristus högt. Han var *vägen* i den meningen att han visade hur man skulle leva. Man förnekade nattvarden som sakrament och likaså dopet. De återopade Johannes Döparens ord: ”Jag döper er i vatten, men den som kommer efter mig, han skall döpa er i Helig ande och eld.”

Katharerna kan indelas i tre olika kategorier. För det första har vi *auditores*, dvs åhörarna – sådana som bara lyssnade till budskapet men som ändå hade en välvillig inställning till det. För det andra fanns *de troende*. Dessa hade tagit till sig budskapet och var övertygade katharer. De hade gått igenom en ceremoni med förklaring av bönen Fader Vår. De skulle sedan dagligen be Fader Vår i olika situationer. Den tredje och högsta kategorin var de som av folket kallades för ”perfecti” eller ”de fullkomliga”. För att bli en ”perfectus” (man) eller ”perfecta” (kvinna) skulle man ta emot dopet i Helig Ande, kallat ”consolamentum” (tröst). Högre kunde man inte nå. Det talas inte, så vitt jag vet, om gnosis inom katharismen, men man kan väl

tänka sig att dessa, som kallades "de fullkomliga", eller i varje fall en del av dem hade undfått gnosis.

"Consolamentum" gick till så, att flera "fullkomliga" samlades kring den mottagande och till honom/henne överförde Den Helige Ande. Den mottagande fick samtidigt förbinda sig att noga följa de stränga regler som gällde för den högsta kategorin, nämligen att leva i celibat, att iakttä de högsta etiska normer, att avstå från köttföda och att ägna sig åt kontemplation. Efter döden kunde de gå direkt upp till Ljusvärlden och behövde aldrig mer återfödas.

De som enbart var troende kunde också, för att bli befriade från återfödelse, på dödsbädden ta emot "consolamentum". De levde således ett vanligt liv hela livet igenom men kunde få del av andedopet mot slutet för att undgå återfödelse. Om nu en dödssjuk troende hade fått "consolamentum" men sedan tillfrisknade något, så måste han/hon följa samma regler som gällde för "de fullkomliga". Ja, inte nog med detta – han eller hon måste inleda en total fasta, som kallades *endura* och som ledde till döden, om inte sjukdomen i sig själv gjorde det.

Katharerna tog avstånd från Gamla Testamentet och dess vredgade Gud, alltså Demiurgen, men de vördade Nya Testamentet, speciellt Johannes-evangeliet och Uppenbarelseboken. De hade också egna kathariska skrifter som har bevarats.

"De fullkomliga" missionerade ute bland folket och höll slutna möten med de troende i hemmen. Den materiella kyrkan är ingenting, menade de. Det är människohjärtat som är Guds kyrka. De troende älskade sina "fullkomliga", inte minst därför att dessa själva tjänade sitt bröd och inte som prästerna levde på folkets bekostnad. Folket måste ju betala tionde till kyrkan. För övrigt befann sig kyrkan vid den här

tiden i ett andligt förfall. Prästerna levde inte som de lärde. Detta bidrog säkert till att många vände sig till katharerna.

Katharismen utplånades av kyrkan

Omkring år 1200 var katharerna mycket talrika i provinsen Languedoc i södra Frankrike. Dominikanermunkarna fick i uppdrag av kyrkan att tala katharerna "till rätta". Men munkarna lyckades inte omvända katharerna. Därför utlyste påven ett korståg mot dem. Tusentals riddare och väpnare från norra och mellersta Frankrike och även från Tyskland drogs samman och tågade mot Languedoc. Syndaförlåtelse hade av påven utlovats till dem som deltog i korståget. Vidare skulle "kättarnas" land vara ett lovligt byte för segrarna. Den så kallade korshären gav sig av år 1209 för att härja, döda och plundra på påvlig befallning. Om detta berättar den gamla Beckers världshistoria följande:

"Påvarna lössläppte fanatiska och rovgiriga krigarskaror

kallade korshärrar mot albigenserna, anhängarna av en renad kristendom, som i sydöstra Frankrike var mycket talrika, i själva verket utgjorde största delen av befolkningen i denna landsdel. Denna befolkning stod i bildning betydligt över norra och mellersta Frankrikes. – Vetenskap och konst och särskilt skaldekunsten hade i dessa trakter genom trubadurerna vunnit en rik utveckling. – Hela detta rikt uppspirande liv blev nu av de påvliga 'korshärrarna' ej blott nedtrampat utan med eld och svärd tillintetgjort."

De här förföljelserna ägde rum från 1209 fram till ungefär år 1244, då tydligen de katharer eller albigenser som hållit ut längst sändes till döden på bålet.

Men därefter var katharismen ändå inte helt utplånad. En rest fanns kvar. Fram till ungefär år 1320 förekom den på den lilla orten Montailou nere i Pyrenéerna, inte långt från spanska gränsen. Den här fattiga bergsbyn hade 200 till 250 invånare, huvudsakligen bönder och herdar, och många av dem var katharer eller sympatiserade med katharerna. Det accepterades inte av kyrkan.

Åtgärder sattes in mot Montailou. En nitisk biskop tillsatte en inkvisitionsdomstol, och protokollet från denna, som alltså härrör från 1300-talets början, finns till största delen bevarade. På grundval av dem har den franske historikern Emmanuel Le Roy Ladurie skrivit en bok med titeln "Montailou, en fransk by 1294–1324". (Utkom år 1980 i svensk översättning av Jan Stolpe.) Invånarna i byn hade blivit utfrågade om allt, inte bara om sin tro utan också om bygemenskap, familjeförhållanden, kärlek, äktenskap och barn, om sjukdom och död. Tvärs igenom seklerna talar de i protokollet och berättar om sina liv och levnadsförhållanden. Och det är alltså tack vare deras kathariska tro, som denna enastående information kommer oss till del.

Några av katharerna dömdes att bestiga kättarbålet. Många blev kastade i fängelse, andra dömdes till att bära ett gult kors fastsytt på sin dräkt, så som judarna i Nazityskland tvingades bära den gula stjärnan. En del folk lyckades fly över Pyrenéerna, ner till Spanien och räddade så sina liv.

Le Roy Ladurie säger i sin bok, att katharismen fullständigt försvann från Frankrike efter dräpslaget mot Montailou men att katharernas kamp för sin tro i början av 1300-talet förebådade den stora protestantiska revolten ett par hundra år senare. Här skulle man vilja invända två saker. För det första försvann nog inte katharismen helt från Frankrike. Den kanske snarare gick under jorden och levde vidare i hemlighet. Vi föredrar att tro detta. Och för det andra – de trosärliga som kom ut ur den stora protestantiska revolten har ju inte så mycket gemensamt med den kathariska tron på reinkarnationen och på uppnåendet av "fullkomlighet" efter dopet i Helig Ande. Den protestantiska tron stämmer mer överens med den s.k. "renläriga", sådan den fastslogs i trosbekännelsen "Vi tror på Gud Fader Allsmäktig, himmelens och jordens Skapare..."

Till slut undrar man: Varför var både de gnostiska kristna rörelserna och katharismen så farliga för kyrkan? Var det bara makt det handlade om? Farliga måste de ju ha ansetts vara, då man tog till så våldsamma medel emot dem. Det handlade ändå om människor som levde efter höga etiska normer i all stillsamhet, tvcks det oss. Varför fick de då inte fortleva?

1) Finns översatt till svenska, ingående i *Apokryferna till Nya Testamentet*.

2) Hela *The Nag Hammadi Library* finns på engelska, tillgängligt åtminstone på de större biblioteken.

Håkan Eriksson:

Är Projekt Mogul svaret på Roswellgåtan?

Roswellkraschen i USA har blivit en av de mest berömda UFO-händelserna. Sommaren 1947, efter en natt med åska, hittade lantarbetaren William "Mack" Brazel okända vrakdelar på sin ranch. De liknade ingenting han tidigare sett, och fåren ville inte gå i närheten av dem. Efter att flygbasen i Roswell underrättats om hans fynd, anlände flera officerare till platsen för att samla ihop och studera materialet. Undersökningen leddes av major Jesse Marcel som också kom att visa de okända vrakdelarna för sin fru och son. Dagen därpå rapporterade flygbasen offentligt att man tagit tillvara resterna efter ett kraschat "flygande tefat". Meddelandet väckte stort uppseende, men dementerades snabbt och ändrades till att det bara rörde sig om en ordinär väderballong. Därmed föll händelsen tillfälligt i glömska.

På sjuttioalet började dock några UFO-undersökare på nytt intressera sig för fallet. De gick igenom gamla rullor från Roswellflygbasen och kunde på så vis spåra upp och intervju militärerna som deltog i bärgningen av vraket. Deras vittnesmål tycktes nu visa att väderballongs-förklaringen inte var korrekt utan att något mycket märkligt faktiskt hände i Roswell den där sommaren. I takt med att nya uppgifter framkom blev händelsen alltmer uppmärksam i massmedia. Böcker om fallet gavs ut och TV-dokumentärer producerades. Samtidigt reste alltfler ufologer till staden för att intervju vittnen och försöka finna svaret på vad som egentligen störtade på Brazels ranch 1947.

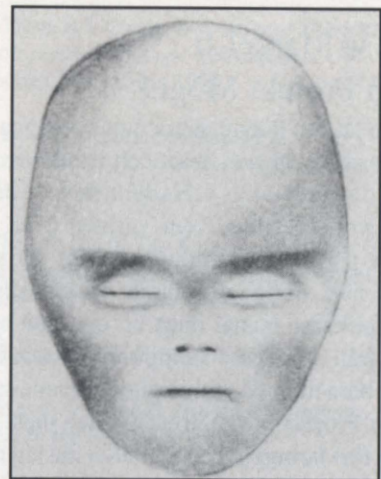
Projekt Mogul

En förklaring som lagts fram av amerikanska flygvapnet och som anammats av en del debattörer är att det i själva verket var en militär spionballong som orsakade incidenten. Den ingick i ett hemligt projekt kallat "Mogul" med syfte att försöka registrera strålning från sovjetiska atomexperiment. Fästad vid ballongen med ett långt snöre satt radarreflektorer, dvs. mätinstrument bestående av foliepapper och pinnar av balsaträ. Mogulförespråkarna menar att officerarna i Roswell aldrig hade sett sådan utrustning förut och att de därför misstolkade den som något främmande. "Flygande tefat" betydde vid denna tid endast föremål i luften som inte kunde identifieras. Om några militärer alltså hittade nedfallen utrustning som de inte kände igen, föll det sig naturligt att de i pressen kallade fyndet för "ett störtat flygande tefat". Det var på så vis som Roswellmyten uppstod, anser Mogulförespråkarna.

De stöder sig här också på uppgifter från professor Charles Moore, tidigare knuten till projektet. Han berättade att flera Mogulballonger skickades upp sommaren 1947, inte så långt från Roswell och att en av dessa lätt kan ha fallit ner just på Brazels ranch. (1) Hur väl står sig då denna teori för en kritisk granskning?

Kritiken

Kevin Randle, en av de mest kända Roswell-undersökarna, har noga synat Mogul-scenariot och kommit med en rad obekväma påpekanden. Han ifrågasätter till exempel

En av de män som såg kropparna sa att det frapperade honom att de såg så rofyllda ut. Illustration av Don Schmitt utifrån berättelse av förstahandsvittne.

Ur "The Truth About the UFO Crash at Roswell" av Kevin D. Randle och Donald R. Schmitt.

uppgiften att ingen av officerarna i Roswell skulle ha vetat hur radarreflektorer ser ut. Han påminner om att major Jesse Marcel, en av de första på nedslagsplatsen, 1946 deltog i det militära projektet "Operation Crossroads". Det innefattade atomexperiment och enligt uppgift använde man sig där just av radarreflektorer. Marcel kan alltså mycket väl ha vetat hur sådana ser ut, vilket i så fall förstås gör det osannolikt att han skulle ha misstolkat dylik utrustning på marken. Än större vikt lägger Randle vid en händelse som inträffade strax före Roswellkraschen. Då föll en ballong med radarreflektor ner på en ranch i närheten av Ohio. Lantbrukaren som hittade vraket hade, liksom övriga inblandade, inga svårigheter att identifiera det som just ballongmaterial och inget annat. Varför, frågar sig Randle, skulle då en ballong med samma sorts utrustning som faller ner i Roswell kort tid därefter plötsligt ge upphov till sådana enorma identifieringssvårigheter och misstolkningar både bland militär och civila? Att Projekt Mogul var hemligt räcker inte som förklaring, eftersom mätinstrumenten som användes ändå var likadana som hos vanliga meteorologballonger.

Randle påpekar också avslutningsvis att det, professor Moores uppgifter till trots, saknas skriftliga dokument eller andra gamla anteckningar som styrker att Projekt Mogul hade något med Roswellhändelsen att göra. (2) (3)

Jesse Marcel Jr och Projekt Mogul

Men låt oss lämna dessa mer allmänna resonemang för och emot och istället se lite på de faktiska vittnesmålen. Sedan Roswellfallet blev känt världen över, har flera personer framträtt och sagt sig sitta inne med viktig information om händelsen. Skeptikerna menar dock att om man bortser från alla dessa sentillkomna uppgifter och bara tittar på vad originalvittnena sade, så är Projekt Mogul trots allt den mest troliga förklaringen. Hur förhåller det sig med den saken?

Ett originalvittne som anses betydelsefullt är major Marcells son, Jesse Marcel Jr. Han var elva år vid tidpunkten för Roswellincidenten och minns väl den kväll då hans far kom hem och berättade att man hittat delar från ett kraschat flygande tefat. Fadern trodde att händelsen snabbt skulle beläggas med sekretess och ville därför passa på att visa materialet för sin familj innan sådana åtgärder vidtogs. Marcel Jr är alltså ett förstahandsvittne som haft god tid på sig att på nära håll studera vrakdelarna från Roswellkraschen. Mogul-förespråkarna pekar på att han inte minns några exotiska eller avancerade detaljer hos materialet. Han talar om en tunn metall som påminde om folie och om balkar med inskriptioner på, men där finns inget som leder tankarna till delar från en högteknologisk farkost. Därför tycker de inte att hans beskrivning på någon punkt egentligen motsäger teorin att det bara var mätinstrument från en ballong som han såg. (4)

Marcel Jr har dock själv givits möjlighet att kommentera Mogulteorin och har då angett flera skäl till varför han inte tror på den. Han påpekar bland annat att han vid den aktuella tidpunkten var väl förtrogen med hur balsaträ ser ut, eftersom han använde det i sina modellbyggen. Mogulballongernas radarreflektorer var som bekant uppbyggda av just balsaträ. Marcel Jr menar därför att han skulle ha känt igen detta för honom välbekanta material om det varit det som låg utspritt över familjens köksgolv den där kvällen. (5) (6)

Han har också vid flera tillfällen blivit förevisad mätinstrument av samma typ som användes inom Projekt Mogul och har då alltid uttryckt den bestämda uppfattningen att det inte var något sådant som hans far hade med sig hem. (7)

Vittnena på nedslagsplatsen

Om vi då övergår till några andra originalvittnen, nämligen Major Jesse Marcel och de två militära underrättelsemännen sergeant Lewis Rickett och kapten Sheridan Cavitt. Alla debattörer är överens om att dessa tre verkligen var ute vid det störtade föremålet i öknen. En bra och utförlig sammanfattning av deras berättelser presenteras av Thomas J. Carey i tidskriften *International UFO Reporter*, höstnumret 1998.

Vad har nu dessa tidiga vittnen haft att säga om materialet?

Major Jesse Marcel

Major Jesse Marcel intervjuades för första gången i slutet av sjuttioalet och har sedan dess upprepat sin berättelse för många Roswell-undersökare. Han beskrev en mängd vrakdelar som låg utspridda över ett stort område. Det tycktes honom som om det främmande föremålet måste ha exploderat uppe i luften, kanske medan det färdades i hög hastighet. Materialet ifråga bestod bland annat av små korta balkar med hieroglyfliknande tecken på. De var mycket lätta och vägde nästan ingenting, ungefär som balsaträ känns när man håller det i handen. Marcel betonade dock att det definitivt inte var balsaträ eller trä överhuvudtaget. Det var ett främmande material som han aldrig sett förut. Balkarna visade sig också ha vissa speciella egenskaper. Trots sin lätta vikt var de till exempel oerhört hårda och gick inte att bryta itu. Marcel prövade också att sätta lågan från en cigarettändare mot några av dem för att se om de brann, men de tog inte eld. Det började inte ens ryka från dem.

Andra vrakdelar tycktes vara gjorda av en tunn metall som var oerhört stark i sin konsistens. Hur man än försökte, så kunde man inte åstadkomma någon buckla eller rynka som stannade kvar i detta material. Det bara återtog sin ursprungliga form hela tiden. Fast materialet var så tunt, gick det heller inte att riva sönder eller skära i. (8)

"Jag har aldrig sett något liknande", förklarade Marcel. "Det kan inte ha varit delar från ett flygplan, inte heller från någon väderballong eller experimentballong. (...) Jag har sett raketer skickas upp från testområdet i White Sands och det var definitivt inte någon raket eller missil." (9)

Han sade sig för sin del vara övertygad om att materialet han undersökte inte var tillverkat på jorden.

Sergeant Lewis Rickett

Även sergeant Lewis Rickett kontaktades av ufologer på ett tidigt stadium i Roswellutredningen. De första intervjuerna med honom gjordes i början av åttiotalet, innan fallet på allvar börjat uppmärksammas i media. Han berättade att han av sin chef fick veta att okända vrakdelar hittats i öknen utanför Roswell och att han blev uppmanad att följa med ut och titta på dem. När de kom fram till platsen hade en stor del av materialet redan lastats på bilar som stod parkerade i området, men några metallbitar och fragment låg fortfarande utspridda på marken. Rickett frågade om han hade tillåtelse att plocka upp dem och fick klartecken till detta. Materialet visade sig vara mycket tunt, nästan som folie, men det var betydligt starkare i sin konsistens och gick inte att skrynkla ihop. Ju mer han undersökte det, desto mer förundrad blev han över dess egenskaper. Han testade exempelvis att placera en av de tunna metallbitarna över knät för att böja den, men utan att lyckas. "Vad i all världen är det här tillverkat av?" frågade han några av de andra militärerna på platsen, men ingen tycktes veta svaret.

Enligt Rickett var hela området avspärrat av militärpolisen och händelsen omgavs av den högsta sekretess. "Det var absolut ingen ballong", fastslog han. "Det var det konstigaste material vi någonsin sett. Det talades om att det inte kom från jorden." (10) (11)

Kapten Sheridan Cavitt

Både Jesse Marcel och Lewis Rickett pekade ut kapten Sheridan Cavitt som den man som var med dem ute på nedslagsplatsen. När Cavitt kontaktades av UFO-undersökare, ställde han sig dock frågande till dessa uppgifter. Han sade sig inte ha någon kännedom om händelsen och förnekade att han överhuvudtaget varit stationerad i Roswell vid den aktuella tidpunkten. Det var först när amerikanska flygvapnets utredare kontaktade honom 1994 som han plötsligt valde att göra ett offentligt uttalande. Den berättelse han då kom med var i stort sett densamma som militären gav till tidningarna i sin dementi 1947, nämligen att det störtade föremålet varit en ordinär väderballong. Cavitt sade: "Jag minns inte om Marcel följde med Rickett och mig. Jag hade Rickett med mig. Vi åkte ut till den där platsen." Cavitt sade sig omedelbart ha identifierat vraket som en väderballong. De hade lastat in den i bilen och kört tillbaka till basen och mer var det inte. (12) (13)

Mot detta ska ställas Marcel och Ricketts uppgifter om att Cavitt var lika förbryllad som de över materialet och att de tillsammans ägnade lång tid åt att studera det utan att hitta någon förklaring.

Mysteriet kvarstår

Så vad drar vi då för slutsatser av detta? Man kan i alla fall näppeligen säga att originalvittnenas uppgifter sammantagna skulle utgöra något tydligt stöd för projekt Mogul som förklaring. Istället ser vi delvis motsäggande uppgifter där två vittnen beskriver en märklig incident och ett okänt material, medan det tredje vittnet nämner en trivial händelse med en ballong. Det man kan konstatera är i alla fall att Marcells och Ricketts mer dramatiska version fått visst stöd från andra förstahandskällor. Ufologerna kunde så småningom spåra upp major Edwin Easley, dåvarande chefen för Roswells militärpolis, och frågade honom vad han kände till om fallet. Han bekräftade då uppgifterna om att militärpolisen varit involverad i händelsen, men var i övrigt mycket ovillig att lämna ut information. Han hänvisade till sekretessen och sin egen tystnadsplikt. Klart var i alla fall att han ännu flera decennier efter Roswellincidenten ansåg den vara alltför känslig att närmare diskutera. (14)

Roswell-fallet har mycket tydligt delat ufologin i två läger som betraktar händelsen på helt olika sätt. De som tror att Projekt Mogul är den rätta förklaringen pekar främst på vittnenas beskrivningar av materialets utseende. Liknelserna vid folie och talet om korta balkar som knappt vägde något låter, menar de, precis som beskrivningar av en ballongs radarreflektorer

Mogul-kritikerna lyfter istället fram beskrivningarna av materialets speciella egenskaper. Den tunna, men starka metallen som inte gick att böja eller göra märken i är, menar de, knappast en beskrivning av vanlig folie. På samma sätt som pinnar av balsaträ svårligen kan förklara uppgifterna om de hårda balkarna som inte gick att bryta itu eller bränna upp. Denna uppfattning har på senare tid fått stöd av ufologen Robert Galganskis experiment. Han kunde genom en serie tester demonstrera att balsaträ, även behandlat med lim, var mycket enkelt att såväl elda upp som bryta sönder. (15)

Som utomstående intresserad får man helt enkelt jämföra de båda sidornas argument med varandra för att på så vis bilda sig en egen uppfattning. Jag har per-

sonligen inte tagit bestämd ställning i fallet, men jag lutar åt att det är Mogul-kritikerna som har rätt. Jag har här särskilt tagit intryck av nämnde Galganskis noggrant redovisade experiment.

Om beskrivningarna av de märkliga vrakdelarna enbart varit andrahandsredogörelser eller om de tillkommit först på senare år, hade jag varit mer skeptisk. Men som visats ovan har de bland annat lämnats av två militära förstahandsvittnen på ett tidigt stadium i Roswellutredningen. Detta faktum gör naturligtvis uppgifterna betydligt mer intressanta.

Slutintrycket för min egen del är alltså att något mycket ovanligt tycks ha kraschat i Roswell 1947 och att det finns mer som talar mot än för att det var en militär spionballong. Mysteriet kvarstår tills vidare.

Noter:

1. Report of Air Force research regarding "The Roswell incident", July 1994, <http://www.af.mil/liv/roswell.html>

2. Kevin D. Randle: *The Randle Report. UFOs in the 90s* (M. Evans & Co 1997), s 91-101.

3. E-post från Kevin Randle 16/2, 2000.

4. Kent Jeffrey: *Roswell: Anatomy of a myth*, UFO-Magazine sept/okt 1997.

5. Robert A Galganski svarar på insänt brev från Philip J. Klass, *International UFO Reporter*, vårumret 1998.

6. *Descriptions of Roswell crash debris by civilian and military witnesses*, compiled by David Rudiak <http://www.shoah.free-online.cc.uk/801/Roswell/debris.html>

7. Robert A. Galganski: *Probing the Roswell thin-strut debris*, *International UFO Reporter*, höstnumret 1999.

8. Charles Berlitz & William L. Moore: *The Roswell incident* (Berkley Books 1980) s 71-74.

9. Kevin D. Randle & Donald R. Schmitt: *The truth about the UFO crash at Roswell* (Avon Books 1994) s 43.

10. Thomas J. Carey: *Will the real Sheridan Cavitt please stand up?* *International UFO Reporter*, höstnumret 1998.

11. Kevin D. Randle & Donald R. Schmitt: *UFO Crash at Roswell* (Avon Books 1991), s 61-63, 159-160.

12. Kal K. Korff: *The Roswell UFO Crash : What they don't want you to know* (Prometheus Books 1997), s 135.

13. Thomas J. Carey a.a.

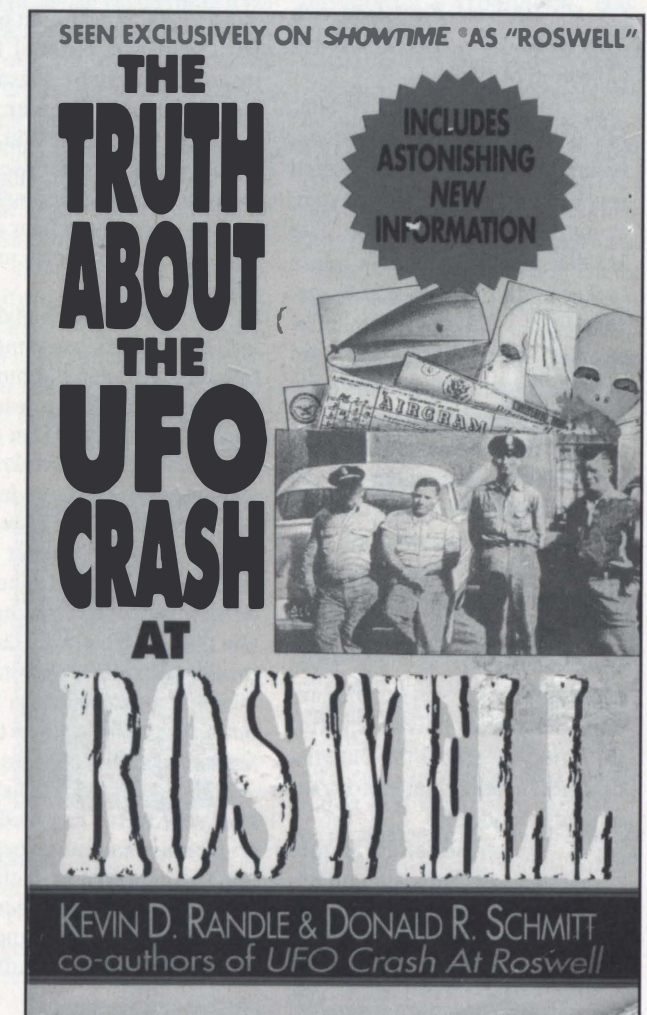
14. Kevin D. Randle: *The Randle Report. UFOs in the 90s*, s 200-201.

15. Robert A. Galganski: *The glue explanation just won't stick*, *International UFO Reporter*, vinternumret 1997-98. Artikeln finns även utlagd på organisationen CUFOS Roswell-sida på Internet: www.cufos.org/Roswell_fs.1.html

Övriga källor:

Fakta om UFO, Sammanställd av C. Göran Norlén och Clas Svahn (UFO-Sverige/Parthenon 1998).

Thomas J. Carey and Donald R. Schmitt: *Mack Brazel reconsidered*, *International UFO Reporter*, vinternumret 1999.

Tomas Frankells nya

Sökare i en ny tid. Författare: Tomas Frankell. Förlag: Natur och Kultur 2000.

Den i new age-kretsar välkände Tomas Frankell har skrivit ett slags andlig självbiografi på 281 sidor. Han berättar om sitt arbete med sig själv, sina inre problem och sitt sökande inom nyandligheten efter levnadsvisdom.

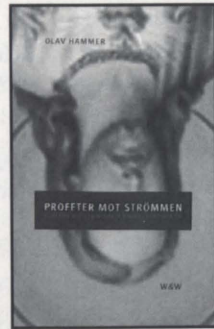
Det är inte främst läsfrukter han redovisar, utan i stället vad han lärt från livslärare som han träffat och lyssnat på, framför allt Barbara Findeisen och Yogi Bhañan – men även boken *A Course in Miracles*.

Även om Tomas berättar bra och ofta med viss distans, tycker jag att den långa historien mycket består av småsaker i ytan, *kring* det som är väsentligt. Det är sällan han når fram till de "stora tankar" som finns inom new age. Hans bok handlar ju inte heller egentligen om djupa idéer som sådana, utan i stället om hans egen kamp med sin själ.

Recensentens sökande är av annan art: hos mig handlar det om de stora tankar som kan bära mänskligheten framåt, och inte om en inre kamp för egen utveckling, även om det jag kommit fram till förstås har påverkat mig. Mina sökarfrågor är: vad går livet egentligen ut på, vad handlar allt om, varför finns universum, varför finns vi – och: finns Gud, har den individuella livet en fortsättning efter döden?

Tomas sökande är mer personligt, och hans självutlämnande bok vänder sig väl främst till den som försöker lära sig att leva med sig själv.

SM

Olav Hammers nya

Profeter mot strömmen. Essäer om mystiker, medier och magiker i modern tid. Författare: Olav Hammer. Förlag: Wahlström & Widstrand 1999.

Religionshistorikern Olav Hammer är en mycket skrivande person. Nu har han utkommit med ännu en tjock bok om olika andliga rörelser vid sidan av socialt etablerad religion. (1997 kom hans bok om New Age.)

I den nya boken tar Olav Hammer upp bland annat teosofin, antroposofin, spiritismen, astrologin, mormonismen, domedagsföreläsningar samt personer som Martinus, Samuel Hahnemann, Franz Anton Mesmer och Edgar Cayce. Hammer har ett skeptiskt förhållningssätt till det han tar upp. Han polemiserar inte, men hans eget religionskritiska synsätt genomsyrar hans skrifter. Han fotograferar inte, utan han målar.

Om medier/kanaliserare har Hammer tydligen samma uppfattning som den jag kommit fram till: budskapen föds i dessa människors eget psyke. Han omtalar att mycket fusk har förekommit – men jag vill inskjuta att det ibland nog är så att fusk är *omedvetet*. När ett medium befinner sig i ett icke-normalt självstillstånd, ligger dess inre öppet och mottagligt för alla slags inflytanden. Därför kan mediet till exempel reagera på förväntningar om fenomen med att omedvetet fuska fram de önskade fenomenen, eller reagera på förväntningar om fusk med att fuska. I det omedvetna kan mediet vara en närmast amoralisk personlighet, utan de gränser mellan sant och falskt som en människa normalt har, och det är då inte mediets vanliga jag som handlar.

SM

Karl-Erik Edris nya

Oanade möjligheter. Ett ledningsseminarium i corporate citizenship. Författare: Karl-Erik Edris. Caduceus Förlag 1999.

Karl-Erik Edris ambition är att undergräva Mammons inflytande i näringslivet, det vill säga att lyfta fram andra värden än ekonomisk vinst.

I stället för att skriva ned sina uppfattningar rätt upp och ned använder han en tänkt dialog mellan en konsult och medlemmar i ett företags ledningsgrupp.

Olika fiktiva personer lägger fram skilda meningar. Det är förstås vanskligt att skriva såväl sina egna repliker som meningsmotståndarnas, men Karl-Erik Edris har med friskt mod gett sig i kast med den uppgiften. Hans alter ego är Johannes, vilken i likhet med Edris själv är en företagskonsult med nya idéer om företagande.

Bokens centrala idé är *corporate citizenship*. Det är, förklarar författaren, "ett samlingsnamn för företagets systematiska strävan att vårda, värna och utveckla sitt anseende i ett brett samhällsrelaterat perspektiv".

Johannes försöker få ledningsgruppen att inse att ett företags anseende att vara moraliskt kommer att få en allt större betydelse. Anseendet, som skapas av företaget självt tillsammans med massmedia, har stor positiv betydelse för dess ekonomiska framgång. Ett företag med gott rykte drar också till sig bra folk, som vill arbeta där.

Hänsyn till miljön är något viktigt för företag i en nära framtid, än mer än nu, poängterar Johannes. Det beror på att om sådan hänsyn inte tas, så går det åt skogen med människans livsmiljö. Man kan inte lita på att alla

miljöproblem löser sig själva eller med politikernas hjälp; företagen måste ta sitt ansvar. Industriländerna kan inte heller tära på jordens resurser samtidigt som folk i utvecklingsländerna lever i misär.

Det är Johannes/Edris övertygelse att jorden och mänskligheten befinner sig i en allvarlig kris. Därför krävs nya och etiska värderingar i företagen.

I ledningsgruppen möter Johannes opposition och anklagas för oekonomiskt tänkande, men efter hand får han medhåll från flera håll.

Med korta meningar vill Edris göra sina resonemang lätta att följa. Det lyckas bra, men omtagningar är legio, och en tråkighet har han inte kunnat undvika. En kortare framställning hade nog varit att föredra.

Men syftet med boken är behjärtansvärt: att lära näringslivet ett nytänkande av etisk art. Edris är en visionär. Han understryker att företagen väsentligen bidrar till att skapa den värld vi lever i. De har därför ett stort ansvar.

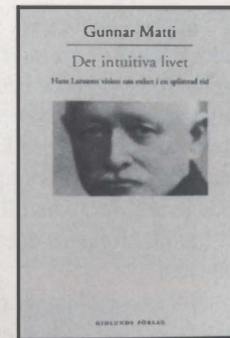
Edris är en intressant, och även viktig, samhällstänkare. Men en svaghet i boken är att alla resonemang är abstrakta, inga konkreta exempel ges på vilka förändringar som bör vidtas i det tänkta företaget, vars ledningsgrupp för tänkta resonemang. Om företaget får vi endast veta att det bland annat säljer mattor. Envar inom näringslivet, som läser boken, får försöka tillämpa Edris idéer på sitt eget företag, och det är nog inte helt lätt.

Det behövs förändringar inom näringslivet, det är Edris stora idé, förändringar som "skulle kunna göra näringslivet till en helt central kraft i skapandet av en långsiktigt hållbar framtid för människorna".

SM

"I grova drag har jag hävdatt att vi är inne i en djup civilisationskris. Att vi faktiskt lever i en tid som är en historisk analogi till Romarikets fall."

Ur "Oanade möjligheter".

Kloke Hans

Det intuitiva livet. Författare: Gunnar Matti. Förlag: Gidlunds.

Skånes förmodligen mest kända tänkare genom tiderna, Hans Larsson från Östra Klags-torp nära Smygehuk, dog 1944 två dagar före sin åttaoandra födelsedag. Han kallades "diktarfilosofen" och "Kloke Hans". Han ville bli bonde, men som nummer fem i en syskonskara på åtta barn måste han bereda sig på ett annat liv och blev tvungen att börja på läroverket i Trelleborg.

Hans Larsson råkade många gånger ut för besvikelser, problem och tragedier. Fadern dog i nervfeber 39 år gammal när Hans var åtta och modern när Hans var 18. Hans älskade fädernegård måste säljas när han var 20 år, eftersom den lungsjuke brodern Nils inte klarade att sköta jordbruket. Nils dog samma år i tuberkulos.

Hans fortsatte 1878 studierna vid katedralskolan i Lund. Efter studentexamen ville han bli läkare, en profession han menade gjorde nytta för mänskligheten. Efter tre år gav han upp. Han klarade inte av uppgiften. Dessutom måste han tjäna pengar för brödfödan, vilket han gjorde som folkhögskollärare under sex år i Kronobergs Läns Folkhögskola i Grimslov, Småland.

Tjugosex år gammal tog han i december 1888 äntligen sin kandidatexamen och kunde påbörja sina studier i filosofi, och nu gick studerandet något fortare. I januari 1893 var han klar med sin licentiatexamen. Då hade han under tiden skrivit sin mest kända bok, debutarbetet *Intuition: Några ord om diktning och vetenskap*. Skälet till skriften var att han blev svårt sjuk och trodde att han skulle dö. Författande var tydligen den rätta medicinen. Han blev

helt frisk.

Avskedet till livet blir en hyllning till intuitionen. Hans Larsson vänder sig mot positivismen, som snart skulle komma i nya skepnader i form av uppsalskolans värdenihilism och wienerkretsens nypositivism med mätning och räkning som det allena saliggörande. Han klagar över att den så värdefulla och vederkvikande poesin hade degraderats till något som inte längre hade något eget värde. Den hölls av positivisterna för enbart känsla, alltså något flyktigt, egentligen ingenting. Vad skulle det ha blivit av Mozart utan sin inspiration och intuition? Vad är förnuft utan känsla?

Hans Larssons författarskap blev omfattande. Hans skrev tre romaner, en diktsamling, en rad böcker i filosofi och bidrog med recensioner, debattartiklar och essäer av olika slag.

1890-talet blev en ekonomisk katastrof. Något docentstipendium fick han aldrig, utan han måste hanka sig fram genom att ge privatlektioner. Yngre konkurrenter fick de stipendier han sökte och han började betraktas som en förlorare av sina kolleger. Han tog stora lån. 1899 blev han emellertid provårsföreståndare vid Högre Allmänna Läroverket i Uppsala med en årslön på tusen kronor men pengarna räckte inte långt. Skulderna på 23.000 kronor var lika med 23 årslöner för honom.

Plötsligt gick det väldigt fort för honom. I januari 1893 kom hans licentiatavhandling som behandlade kategorierna i Kants filosofi. Hans lade till ett kapitel och disputerade för doktorsgraden i maj samma år. I juni blev han docent. 1899 sökte han den ledigförklarade professuren i Lund. Hans filosofiska produktion var mager, så på ett år skrev han fyra nya verk, av vilka *Poesins Logik* troligen var det mest betydelsefulla. Professorskonkurrensen är utdragna processer men 1902 kunde han tillträda tjänsten och satt kvar till pensioneringen 1927.

Kloke Hans var både intresserad och inte intresserad av mystik, parapsykologi och andra, som han kallade det, "hemlighetsfulla företeelser".

Diktarfilosofen var inte

intresserad i den meningen att han inte gjorde egna undersökningar eller närmare studerade sådana ämnen. Han ägnade sina vetenskapliga mödor åt främst intuition, poesi, det transcendental, viljans frihet och skaparkraft, d.v.s. filosofiska områden som inte alls ligger så långt från "det hemlighetsfulla".

Han var intresserad på det viset att han diskuterade okulta och paranormala fenomen med sin nära vänner Axel Herrlin, en av de vetenskapsmän som kom att närmare granska *Fallet Karin*, som Poul Bjerre skrev, och Sydney Alrutzy, som blev Sveriges första docent i psykologi.

Larsson och Alrutzy bildade tillsammans med fysiologen Torsten Thunberg och fysikern Gustaf Granqvist ett matlag och diskuterade alla slags paranormala händelser. Det ansågs till och med att "matlaget" var den svenska motsvarigheten till det brittiska sällskapet för psykisk forskning (SPR). Om Alrutzy sa Hans Larsson följande: "Jag vill bara säga att han var en riktig forskare. Han trodde inte i förväg på några okulta krafter, men han ansåg att sådant borde undersökas, och att många funno redan detta löjligt, bekom honom inte det ringaste." Hans Larsson brevväxlade också under många år med teosofen Torsten Hedlund.

Gunnar Matti har skrivit en gedigen doktorsavhandling, dock kanske litet för pratsam och med en del onödiga upprepningar. Att den saknar sak- och personregister är helt förkastligt.

Rolf Ejvegård

Ondska

Berättelser om ondska. Red: Olav Hammer & Catharina Raudvere. Förlag: Wahlström & Widstrand.

10 uppsatser av 10 förfat-

tare om ondska förr i tiden och nu, om djävulsdyrkan och magi, om Dostojevskijs syn på mördare och Jungs syn på Nietzsche, berättelser och analyser allt relaterat till elände, grymhet och teodicé. Redaktörerna inleder med en översyn av bokens innehåll. Annars är bidragen helt fristående från varandra.

Det är inte ovanligt att en antologi innehåller essäer av olika kvalitet och värde. Denna gör det definitivt.

Med utgångspunkt från domstolsmaterial daterat 1704 redogör historikern Linda Oja för trollekonan Anna Ersdotters öde. Anna tillstår att hon haft täta kontakter med djävulen, bland annat att hon "bolat", d.v.s. legat, med honom. Hennes värstabrott var att hon för Satans räkning stulit oblater från nattvardsbordet. Den åttioåriga och mycket fattiga Anna blev en av de sista som avrättades i Sverige för trolldom.

Asbjörn Dyrendal är lektor i religionsvetenskap vid Norges Teknisk-naturvetenskapliga universitet i Trondheim. Han tycks vara en norsk Sven Ove Hansson, och man undrar varför Asbjörn ställer sig frågan hur satanism uppstått när han inte anser att den finns. Han börjar sin analys med påståendet att människors ondska antingen beror på människors onda karaktär eller på onda motiv som gör dem onda. Linda Oja visar i sin analys att de som är elaka mot Anna, t.ex. angivaren, prästen, domaren, är det mest av okunskap och oförstånd. Anna själv menar att hon inte är ond utan att hon förläts av djävulen.

Dyrendal synes vara okunnig när det gäller forskning om hypnos och personlighetsklyvning, ändå använder han flera sidor till att diskutera sådana fenomen. Vilken relevans de har till ondska kan han inte förklara. Det verkar också helt ovetenskapligt och därmed ointressant att diskutera "modeller" som att man börjar med "intresse för heavy metal-musik och slutar som medlem i en satanistisk sekt". Han påstår att i USA har det förekommit "panik" när det gäller satanism. Denna uppgift är en av flera som inte beläggs, förmodligen därför att det inte går. Satanismen skulle enligt honom ha kommit till den brit-

tiska tidningsvärlden 1988. Ändå hänvisar han till en brittisk bok utgiven 1972 som säger motsatsen. Dessutom framgår det av antologin att satanism diskuterats mer eller mindre offentligt i tusen år i västvärlden och att Bibeln, kristenhetens officiella urkund, på många ställen nämner djävulsdyrkan.

För Dyrendal är satanism ett slags påhitt av konservativa kristna, som behöver en förklaringsmodell för det onda och för radikala feminister, som ser djävlar i de flesta män. För mig är detta exempel på ovetenskaplig analys.

Samlingens sista bidrag är av Hammer, som jobbar vid Religionshistoriska avdelningen vid Lunds universitet. Han utgår i sitt resonemang från Leibniz' och Voltaires diskussion om den bästa möjliga världen och fortsätter med den österrikiska läkaren Mesmer, som betecknas som "en av idéhistoriens verkligt undervärderade gestalter", och kommer fram till positivt tänkande, New Thought och New Age. Bidraget är givande och ger impulser till fortsatta studier, men antologin som helhet ger jag dåligt betyg.

Rolf Ejvegård

Gud förklaras

Och Gud sade ... Författare: Nico ter Linden. Översättning: Michael Kevin. Förlag: Norstedts.

Nico ter Linden är en holländsk präst som har ordet i sin makt och hans återberättande av Bibelns fem moseböcker (Toran) är skickligt och ofta medryckande gjort, men i en bok på 337 sidor blir det ändå lite irriterande med alla upprepningar. Jag kan föreställa mig att texten framförd i tal till en publik är i det närmaste exemplarisk – fast det låter sig ju inte göras på ett par timmar.

Syftet är inte bara att referera utan även att förklara berättelserna och Linden gör därmed utflykter till olika tider, även nutiden. För troende personer har han nog lyckats väl, men jag tror att somliga skeptiker inte blir helt nöjda. Jag skall exemplifiera uppgifter som inte känns tillfredsställande.

Adam och Eva, de två första människorna, skapade av Gud, födde Kain och Abel, de två först avlade personerna. Kain slog ihjäl Abel. En mördare och en mördad. Kain ligger med sin hustru och hon föder Henok, som byggde en hel stad. För hur många då kan man undra och varifrån kom hustrun? Lindens förklaring är att Bibeln inte nämner att Adam och Eva hade många barn. I själva verket skulle Bibeln bara ta upp den förstfödda av manligt kön vid redogörelsen av släktleden. Fast den förklaringen stämmer ju inte. Redan vid första paret ut nämns två söner och senare nämns många barn (Josef hade en lång rad bröder) och även döttrar tas upp. Hur som helst, Kain måste väl ha gift sig med en syster. Adam levde 930 år och var produktiviteten god, så bör åtskilliga barn ha sett dagens ljus.

Sedan har vi det där med judar och gojim, d.v.s. ickejudar. Om Adam och Eva var judar och 20 generationer senare Noa och hans tre söner var judar, så bör väl alla människor vara judar, men plötsligt vimlar det av olika folk, vilka dock "representeras" av Israels 70 äldste. Det skulle alltså ha funnits 70 folk i världen. Varifrån kom de? Här försöker författaren inte komma med någon förklaring.

Ingen kan se Gud, upprepar Linden gång på gång. Ändå finns det enligt Bibeln flera som talat med Gud, som brottats med honom och som sett honom. Holländarens förklaring är att de egentligen inte sett Gud och har de sett honom, så är det bara en bit av honom, huvudsakligen fötterna (förlåt skämtet).

Man får lära sig en hel del av Linden. Vad jag inte förstått tidigare var att gubben Onan inte hade något med onani att göra. Vad han praktiserade var coitus

interruptus, alltså avbrutet samlag. Då undrar man hur den katolska kyrkans påvar har läst Bibeln. De tillåter ju coitus interruptus men förbjuder preventivmedel. Den nuvarande påven har inte vikt undan en tum i denna fråga. Gud slår ihjäl Onan. Hur förklarar Linden detta? Jo, det är en plikt att sätta barn till världen och det gör inte Onan. Redan Adam och Eva fick befallning att föröka sig och uppfylla världen med människor. Liv är heligt och ju mer liv dess heligare är det.

Många i Bibeln klagar. Än i dag gnäller judar mycket. Linden berättar om en rysk jude som flyttat till Israel. Man frågade honom: "Hur var det i Sovjetunionen?" Svar: "Tja, man kan inte klaga." – "Hur var det med bostad och mat?" Svar: "Tja, man kan inte klaga." – "Varför emigrerade du då?" Svar: "Jo, här får man klaga."

Rolf Ejvegård

Naturläkekonst

Naturlig hälsa med örter, vitaminer och mineraler. Författare: Stig Bruset och Dag Tveiten. Bokförlaget Forum 2000. Översättare: Karin Larsson-Wentz.

Två norrmän, läkaren Bruset och homeopaten Tveiten, har sammanställt ett 272-sidigt behandlingsuppslagverk om "naturlig hälsa". Det har fyra delar. Förutom introduktionsdelen handlar det om instruktioner för egenvård vid sjukdomar (även allvarliga sjukdomar som diabetes och cancer) om olika örter verkan på skilda sjukdomstillstånd samt om kosttillskott, dvs vitaminer och mineral i form av tabletter eller drycker.

Författarna talar om när

det är lämpligt att besöka skolmedicinsk läkare samtidigt som de nämner förebyggande behandlingsmetoder. Mest uppseendeväckande är kanske föreskriften att man vid sjukdomssymptom ofta bör överdosera kosttillskott för att hjälpa kroppens eget försvarssystem.

Bokens upplägg är pedagogiskt föredömligt med enkla, tydliga tabeller, vackra färgbilder av örter och blommor samt en omfattande litteraturhänvisning för vidareläsning, en ordlista och ett register.

Det noggranna katalogiserandet av vitaminer och mineral är en intressant tillgång för den som undrar över de olika ämnernas funktion i kroppen och när vissa symptom tyder på att extra mineral kan vara lämpliga att lägga till. Författarna ser helst att kosttillskotten kommer från naturliga råvaror men verkar inte uppleva att en balanserad kost är den viktigaste grunden för hälsa.

Kombinationen av skolmedicinsk och alternativmedicinsk kunskap är ett välkommet bidrag i processen att så småningom om möjligt förena de två erfarenhetsbankerna till en helhet. Men det är förvånande att homeopatins grundteori om sjukdom och hälsa inte alls finns med i boken, trots Tveitens tjugoåriga erfarenhet av Hahnemanns system. Fokus ligger i stället på vad som kallas folkmedicinen, med exempel som hämtas från gångna kulturer, bland annat indianska, från myter och nu levande traditioner.

Några marginella invändningar är på sin plats. Bland annat förs det bisarra påståendet vidare att "1-2 glas vin om dagen" är bra för hjärtat. Det bör erinras om att alkohol är ett nervgift och därför knappast kan fungera som hälsofrämjare. Dessutom rekommenderas sex (!) måltider dagligen – av vilka visserligen tre består av "exempelvis frukt eller grönsaker", men det är ett förslag som torde vara taget ur luften.

Ett annat tvivelaktigt påstående i boken är att vegetarianer ständigt riskerar brist på D-vitamin och B-12 och att de där

för bör gardera sig genom kosttillskott i form av tabletter. Det är den typen av ogrundade uttalanden som kan skapa rädsla hos personer som funderar på att bli vegetarianer och kanske därför fortsätter att äta kött, vilket absolut inte är hälsofrämjande.

Gunnar Martin Aronsson

Jungiansk terapi

Lär känna din skugga. Författare: Connie Zweig och Steve Wolf. Översättare: Gun Zetterström. Bokförlaget Forum 2000.

Det här är ännu en bok med utgångspunkt i den jungianska psykologiska modellen. Temat är begreppet skuggan, en hypotetisk del av det omedvetna som anses vara "en arketyp eller ett universellt föreställningsmönster i den mänskliga själen". Dels finns, menar man, en kollektiv skugga, dels en personlig. Skuggan formas av samhällsnormer, förfäderna och familjen – i synnerhet föräldrarna – samt av individen själv och "kan innehålla vad som helst som är förbjudet, skamligt eller tabubelagt".

Zweig och Wolf använder termen på tre sätt: skuggan är "det mörkrum där våra bilder och drömmar ligger undagömda. Att arbeta med skuggan är att medverka i en framkallningsprocess som gör våra bilder och drömmar levande igen". Skuggan är också de "arketypiska bilder som är .../ den del av oss som ställer till bekymmer för oss: ragatan, sadisten, sabotören, lögnaren, offret, missbrukaren". Slutligen används begreppet för "de latent talanger och positiva impulser som undertrycktes under barndomen, som musikalisk, litterär eller idrottslig talang".

Det som framför allt är frapperande i detta arbete är den jungianska fixeringen vid framför allt grekisk-romerska myter och gudar: det är som om dessa vore verkliga och i sig sanna istället för just psykologiska beskrivningar av mänskliga teman konstruerade av dåtidens människor som en vägledning.

"Lever vi i arketyperna eller lever de i oss?" frågade Jung och indikerade att typerna skulle vara några av oss oberoende existerande och katalysatoriskt verksamma existenser, likt ett för människor konstant och i tiden fruset landskap som inte kan ändras genom några mänskliga ingrepp.

När Connie börjar berätta om sig själv, låter det så här: "I likhet med den grekiska gudinnan Athena föddes jag ur min fars huvud, knapp medveten om att jag alls hade en mor .../ I myten blev Athenas mor, Metis, uppslukad av Zeus. Även min mor blev uppäten av min fars Zeusliknande makt." Och på det viset fortsätter det.

Med all respekt upplever jag det som att risken för att ge en överdimensionerad betydelse åt dessa gamla myter är stor. Ja, visserligen kan de fungera som relief åt egna erfarenheter och relationer, och ibland ge en aha-upplevelse – på liknande sätt som andra berättelser om gudar, extraordinära personligheter och profeter, exempelvis det indiska Mahabharataeposet, judiska krönikor och buddhistiska anekdoter. Men att från detta skapa en psykologisk metodik som utgår från myterna som om de innehåller essentiella sanningar och/eller är absoluta riktlinjer för mänskligt handlande här och nu är, menar jag, att dra för stora växlar på de gamla myterna.

Efter en introduktion av sig själva och sina egna upptäckter via jungiansk psykologi fördjupar sig författarna i ämnet via kapitel om exempelvis makt-skuggor, sexuella skuggor, skuggäktenskapet, penning-skuggor, skuggvänner med mera.

De använder fallbeskrivningar för att tydliggöra dessa

undersektioner. Texten är engagerande och skriven i den lättflytande stil som amerikansk populärvetenskaplig litteratur är så rik på. "Rob, en arktekt i fyrtioårsåldern .../ drog sig till minnes hur han träffade sin första hustru genom en ögonblicklig romantisk projektion." "Likt Hermes som jagar nymf efter nymf brukade trettiofemåriga Donald stanna hos en kvinna tills han kände att hon höll på att bli beroende av honom." "Till skillnad från (typfallet) Olivia och andra vars makt förblir i skuggan svingar många chefer i auktoritetsställning fullt medvetet maktens svärd likt Herakles och andra gamla hjältar."

Den viktigaste tanken i boken är, som titeln säger, att lära känna sin skugga, eftersom den kan innehålla livsavgörande information om oss själva. För att bli mer hela och harmoniska behöver vi integrera skuggan.

Boken kan säkert hjälpa vissa människor till fördjupad självinsikt och andra till att ta kontakt med jungianska terapeuter. Själv tycker jag nog att den jungianska modellen, trots dess rapporterade framgångar, känns något föråldrad.

Gunnar Martin Aronsson

I samspråk med djuren

Det ligger i tiden att kommunicera med andra arter på vår jord. Amerikanskan Penelope Smiths första bok heter "Hur man pratar med djur" och nu kommer hennes andra *När djuren talar* ut på Planetstadens Böcker (häftad, 384 sidor). I Sverige publicerar Mia Mattsson i år sin fina bok "Lyssna när djuren talar".

Penelope Smith har i näs-

tan 30 år sysslat med telepatisk kommunikation mellan olika arter och haft många kurser i ämnet. Hon besöker också Sverige och håller kurser om detta. Och visst är denna bok fascinerande läsning. Om allt som sägs dessutom är sant, måste vi sannerligen ompröva en hel del i vårt förhållande till djur och natur.

Författarinnan pekar på en ökad medvetenhet hos fler och fler människor att se det andliga i allt levande och förstå att vi alla är en del av varandra. Djuren är intelligenta och andliga medvetelser med en egen speciell medvetenhet och visdom. De är sig själva, och glädje uppstår när vi får andlig kontakt och kan dela varandras världar. Detta gäller inte bara tamdjur, utan också vilda djur, växter, stenar och andra element.

Intressanta avsnitt i boken handlar t. ex. om djurens namn, när djuren dör och om djuren som våra helare, lärare och vägvisare. Boken är lättläst, men ibland blir de olika fallen som berättas lite väl långa och omständliga och då tryter min koncentration. Ett plus är de dikter som är inpassade i boken, för de ger ytterligare en dimension till ämnet.

"När djuren talar" är en annorlunda bok på flera sätt. Mindre öppna själar kommer kanske att betrakta den som en fantasiprodukt. Själv har jag ända sedan barnsben känt att det går att kommunicera med djur, träd, växter och stenar. Penelope Smiths nya bok ger ytterligare pusselbitar i detta stora äventyr!

Eva Jagrell

BÄR MED DIG ETT STYCKE FRID

Koncentrera dig på tystnaden. Lyssna till dess ljud. Dröj kvar i den.

Försök bära med dig den där friden vart du än går.

Paul Wilson i *Lilla boken om lugn och ro* (Forum 1999).

Vad händer?

”Vad händer om man sätter några barn i en hage med kaniner och äpplen? Klöser dom ögonen ur djuren och sprättar upp dom och skiter i äpplena? Nej, dom kelar med kani- nerna och äter äpplena.”

Herman Ottosson, vegetarisk krögare, Da- gens Nyheter 12/3 2000. Klippt ur Djurens Rätt! nr 2, 2000.

Djurskyddsmyndighet

Allan Johansson, som tidigare var general- direktör för Lantbruksstyrelsen, säger i en intervju för Djurens Rätt! nr 2, 2000 att det behövs en fristående myndighet, som för djurens talan.

Allan Johansson:

– Det går att göra jämförelser med andra områden. Miljöskyddet fick en egen myndighet när Naturvårdsverket inrättades 1967. En liknande uppbyggnad bör nu ske på djurskyddsområdet.

Djurens Rätt! skriver vidare att jord- bruksminister Margareta Winberg är posi- tiv till en fristående djurskyddsmyndighet.

Kent Nerburn

Kent Nerburn är en amerikansk författare och skulptör. I novembernumret, 1999 av tidskriften Science of Mind finns en inter- vju med honom. Bland annat säger han att jorden är något som lever; varje träd har liv; varje grässtrå har liv. Detta vet vi med för- ståndet, men vi lever som om vi inte visste det. När vi hugger ner träden, tänker vi inte på den livskraft som finns i dem.

Men överallt i naturen omkring oss finns den heliga livskraften.

Vi borde alla vara mera sensitiva för det faktum att det är en levande organism som vi befinner oss på, menar Nerburn. Vi borde falla ned på knä och tacka Gud för livets mirakel. Vi borde ha en större känsla av vördnad inför livets mysterium. När vi betraktar skönheten hos enskilda människor och den majestätiska storheten hos naturens krafter, är det på sin plats med ödmjukhet och vördnad.

Av det som finns är vi, envar av oss, en del, vi är alla förbundna med varandra och med den jord som vi bor på. Allt är en enhet.

Nerburn säger också att bland indi- anerna finns en medvetenhet att ande och dess kraft är i allting och att de själva som människor äger en nedärvd gudomlighet. Indianer ser det mänskliga självet som upp-

gående i världen, som något som samman- smälter med världen, inte något skilt från den.

Naturen är helig, livet är heligt på grund av den ande som finns överallt, me- nar Nerburn. Han säger också att han har känslan att Gud är en personlig medveten- het, som bryr sig om oss, någonstans i uni- versum.

Nerburn menar också att vi alla ut- för Guds arbete – vare sig vi är bilmekaniker, sjuksköterskor, trädgårdsmästare eller något annat. Vi bidrar alla till skapelsen, var och en på sitt sätt.

Socialistisk kamp

”Det är självklart för en socialist att kämpa för djurens rättigheter eftersom deras för- måga till lidande är lika stor som männis- kors. Att utesluta djuren från kampen för goda livsvillkor är lika fel som att försvara slavhandel. Däremot anser jag inte det är nödvändigt att vara vegetarian, eftersom vegetarianer vänder sig mot djurens rätt att existera. Det viktigaste är att de behandlas väl i fångenskapen.”

Filosofen *Torbjörn Tännjö* i Arbetaren 5/2000. Klippt ur Djurens rätt! nr 2, 2000.

Kommentar:

Det är glädjande att frågan om vår behand- ling av djuren tas upp även av filosofer. Det kan komma att påverka samhällets inställ- ning till våra medvarelser Men Tännjöes re- flektioner om vegetarismen måste ifrågasät- tas. Han menar att det är fientligt mot dju- ren att inte äta upp dem! Enda grunden för vissa djurs existens skulle vara att de efter sin död skall utgöra föda för människor. Men djurens uppgift är inte bara att bli till mat. Kor ger mjölk, höns ägg, hästar hästkrafter och får ull exempelvis. Och fisken dör inte ut, även om vi inte fångar den och äter den. För mig följer vegetarism naturligen ur om- tanke om djuren. Dessutom finns det este- tiska skäl och hälsoskäl för vegetarism. Och det kan inte vara fel att det finns *ett litet an- tal* lyckliga djur.

Miljarder lik

Idagsidan i SvD har den 10 juni en utmärkt artikel av Carlos Vidales. Han skriver i en ironisk men djupt allvarlig krönika att han är ledsen, bitter och arg.

”Vi människor”, skriver han, ”har or- ganiserat ett samhälle som faktiskt grundar sig på miljarder lik.” Hela vår civilisation

vilar på dödandet av djur.

Han erinrar om en film som visades i svenska riksdagen och i flera svenska TV- kanaler och avslöjade en nästan ofattbart grym behandling av djur under transporter i Europa.

Carlos Vidales understryker att vi lätt glömmer det lidande som vi tillfogar djur. Vad hände efter den upprörande filmen? Jo, ”ledarskribenter i alla tidningar ägnade sig åt viktiga frågor och vi andra återgick till det som utgör vårt livs mening: Att skaffa en ny mobiltelefon, att titta på ett nytt av- snitt av en älskad tv-serie, att planera ett livs- viktigt aktieköp eller helt enkelt att gå och fika.”

Utanför kroppen

På Idagsidan, SvD 8 juni intervjuas Lina Tegnér av frilansjournalisten Susanne Schönström omsinsyn på döden. Bland an- nat berättar hon att hon varit i ”gränslandet”. Som 13-åring råkade hon utföra ridolycka. Håsten snubblade, hon hamnade under den och fick hoven i huvudet så att skallbenet sprack.

”– För ett ögonblick befann jag mig utanför min kropp, kunde se mig själv upp- ifrån och känna anden sväva fritt. Det var ett tillstånd av enhet och kärlek.”

Idagsidan den 7 juni har en intervju med Lisa Meyler, signerad Susanne Schönström, där det också berättas om en upplevelse utanför kroppen. Lisa Meyler var bara fem år gammal.

”– Det fanns ingen rädsla. Som att vara omsluten av något jag bara kan beskriva som kärlek.”

Hon omsluts ”av en upplevelse av total kärlek och frid. Hon känner hur hon far iväg från kroppen i ofantlig hastighet. Det som sedan utspelar sig beskriver hon som mörker och sedan ett starkt ljus. En kärleksfull ljusvarelse som välkomnar henne och som visar hennes liv som på film. Hon kan förnimma både sina egna känslor och andras på samma gång”.

Hon upplevde sig som kroppslös ande.

”– Jag var ålderslös och tidlös – inte ett femårigt barn.”

Ljusvarelsen meddelade att hon skulle tillbaka till jorden, vilket kändes med smärta.

När hon återkommit till jorden, ville hon tillbaka till ljusvärlden.

Intervju med Gud

Frågaren: Gud, hur vill du att vi människor skall vara?

Gud: ...

Frågaren: Vad skall jag göra för att få ett evigt liv?

Gud: ...

Frågaren: Finns det ett liv efter detta?

Gud: ...

Frågaren: Finns det en mening med livet?

Gud: ...

Frågaren: Är Jesus din (enfödde) son?

Gud: ...

Frågaren: Var Budda upplyst?

Gud: ...

Frågaren: Är Vedantafilosofin sanningen?

Gud: ...

Kommentator 1: Jag hör ingenting!

Kommentator 2: Några säger sig höra, få besked!

Kommentator 1: Men ingen vet något om källan till beseden, om de är autentiska.

Kommentator 3: Vi får själva fylla i Guds svar! Vi får locka fram Gud ur vårt eget väsens djup. *Några säger att vårt andliga väsens botten är Gud.*

Att låsa fast religionen

Sir John Templeton är en multimiljardär som vill främja framsteg inom andligheten. Han påpekar – enligt tidskriften Humanisten – att vid samma tid som Bibeln (GT) skrevs, så skrev Hippokrates ett verk om medicin, och han undrar vad vi skulle säga ifall våra doktorer bara hänvisade till Hippokrates och inte till några nyare insikter? Vi skulle med rätt klandra deras efterblivenhet. Men inom religionen hänvisar vi till urgamla skrifter som om de skulle säga allt av vikt om livet och religionen. Medicinen har utvecklats, men religionen har i allt väsentligt blivit kvar där den stod för 2000 år sedan.

Tron att Jesus är fullkomlig gud och Bibeln Guds ord har alltså effektivt låst fast det kristna tänkandet så att det inte kommer vidare mot djupare insikter.

Miljöpartiet

”Vi måste bryta med den härskarmentalitet som ligger i humanismen”, säger enligt DN Miljöpartiets nya språkrör Matz Hammarström. Han menar att politiska beslut inte bara skall utgå från människors behov, utan även ta hänsyn till annat liv. Vi måste alltså se till att även djuren får leva ett så gott liv som möjligt.

Miljöpartiet är det svenska politiska parti som bäst uppmärksammar djurens liv.

Psykologer samlades

En stor internationell psykologkongress hölls i mässhallarna i Älvsjö 23–28 juli. 6000 (!) psykologer från hela världen hade samlats i Stockholmsförorten. Det var ett jättelikt utbud av föreläsningar, forsknings- rapporter uppsatta på väggar, montrar med litteratur och dagliga presskonferenser.

Sådana här kongresser hålls vart fjärde år, och i år var det tjugosjunde gången.

Flera program handlade om minnet. Professor Daniel Schachter från USA berättade bland annat om forskning rörande verkliga och falska minnen. Ett verkligt minne motsvaras av något som faktiskt hänt, medan ett falskt minne är en upplevelse där en person tror sig minnas något som aldrig inträffat. En typ av falska minnen är att man tror sig minnas något som *kunde* ha varit med i ett sammanhang men faktiskt inte var det.

Professorn lät de närvarande journa- listerna på presskonferensen själva vara med i ett experiment. Han räknade upp en rad ord som tycktes ha med smask att göra, så- som socker, suga, syrlig, smaka, seg. Se- dan frågade han de närvarande om ordet sweet (söt) varit med bland de uppräknade. ”Ja”, hördes genast en ganska tvärsäker röst, och några andra mumlade ett ”ja”. Men *nej*, sa professorn, det var inte alls med. Fast det kunde ha varit det! Ni, som tyckte att ni mindes det, påverkades av att det var likt den kategori ord som jag nämnde, det hörde hemma där. Ni associerade bra, litet för bra. Så lätt är det att lura sig själv!

– Vad har denna insikt för praktisk betydelse, undrade en journalist.

– Den kan ha stor betydelse till ex- empel vid vittnesmål i rättsliga samman- hang, svarade professorn.

En intressant upptäckt är att de som var mycket säkra på sina minnen inte tyck- tes ha äkta minnen oftare än de mer osäkra.

Några revolutionerande sätt att bättra på ett med åldern försämat minne har fors- karna inte kommit på. Ett gammalt enkelt medel som att skriva minneslappar var det råd som fortfarande kunde ges. Någon verk- lig minnesmedicin finns inte ännu, sa pro- fessorn.

Parapsykologerna hade accepterats som så rumsrena att de inbjudits att presen- tera sig och sina erfarenheter och teorier.

Detta var bara några små glimtar av vad som togs upp på den stora psykolog- kongressen.

Åsa Freij

Bön hjälper

På Sjal & hjärta i SvD finns den 4 juni en artikel under rubriken ”Bönen hjälper oavsett tro”, skriven av Agneta Lagercrantz.

Vi läser bland annat att personer som hyser tillit till livet och har en påtaglig känsla av sammanhang har färre symptom på ohälsa än andra. Det säger Kjell Kallenberg, präst och professor i empirisk livsåskåd- ningsforskning vid regionsjukhuset i Örebro.

”Däremot är det svårt att påvisa att någon speciell tro har större hälsoeffekt än andra, säger han.”

Bed och lev längre

En läkare i Durham, North Carolina, USA, Harold Koenig, har i sex år studerat medicinska effekter av bön hos patienter. Hans slutsats blev att de som aldrig bad eller mediterade löpte 50 procents större risk att drabbas av hjärtinfarkt eller stroke.

Källa: GT 19 juli 2000.

Låt inte barn läsa Bibeln

Två tyska advokater har vänt sig till den tyska regeringen med kravet att Bibeln skall förklaras olämplig för barn. I Bibeln, fram- håller de, finns ruskigheter som beskrivs som Guds vilja, bland annat folkmord och rasism.

Källa: Aftonbladet 3 augusti 2000.

MASSAGEBÄNKAR & -STOL

Ring eller skriv för prospekt!

Vitaform
Alekärrsvägen 30
445 56 Surte
Tel 031-98 34 77

**ETTARIG
BILDANALYSUTBILDNING**

med Kristina Wennergren

KONTINUERLIG KURSSTART
VARJE HALVÅR I TRE STÄDER:

♥ **Umeå** veckorna 2 och 31
♥ **Stockholm** veckorna 4 och 24
♥ **Göteborg** veckorna 6 och 29

Bildtolkningscentret, Box 2145,
448 02 TOLLERED, Tel: 0302-320 37
Fax: 0302-320 72, Mobil: 070-213 50 43
<http://home.swipnet.se/bildtolkningscentret/>

Kabir – vördad andlig poet

Av Bertil Falk

Kabir är en av dessa märkliga andliga gestalter som Indien är så rikt på. En vävare om vilken man ingenting vet men som efterlämnat en rik skatt av sånger. Ingen vet vilken religion han tillhörde. Det är okänt om han var gift eller inte. Om hans föräldrar var hinduer eller muslimer är obekant. Det finns olika legender och teorier. Han vördas av både hinduer och muslimer. Själv ansåg han att man varken föds till den ena eller den andra religionen.

"Jag föddes inte och vistades inte i ett sköte. Jag framträdde som barn. I staden Kashi tog jag min boning i skogen där en vävare fann mig", säger han.

En legend säger att en änka, som var oskuld, av sin brahminske fader fördes till en asket som hette Ramananda. Denne visste inte att hon var änka och välsignade henne att få en son. När Ramananda upptäckte sitt oåterkalleliga misstag lovade han att barnet skulle födas på ett mirakulöst sätt. Kabir föddes ur sin mors handflata. När Kabir föddes, placerades han likt en indisk Moses på ett lotusblad i Laharsjön där han hittades av den muslimske vävaren Niru och dennes hustru Nima.

Traditionen hävdar att Kabir föddes en måndag i perioden maj-juni år 1398, det vill säga femton år efter det att den heliga Birgitta avled. Kabir blev sedan 120 år gammal, och avled 1518, året för slaget vid Brunkeberg. Han levde med andra ord under den tidsperiod då Hansan var dominerande i Norden. Hans födelseår är troligen felaktigt, men hans dödsår anses av skilda skäl troligen vara det riktiga.

Kabir växte upp och blev själv vävare som sin adoptivfar. Men han var ingen vanlig muslim utan uppfattas närmast som en sufi av muslimer medan hinduer anser att han främst var en hindu. Det är helt klart att han hade full kännedom om hinduismen men att han förnekade både Islam och hinduismen. Ändå är det främst hinduismen som påverkat honom och han talar alltid om Gud genom att använda namn på olika hinduiska gudsaspekter som Ram, Govinda, Hari etc.

Han var troligen illitterat men gick systematiskt igenom vedaböckerna och de olika filosofiska systemen inom hinduismen och hävdade att alla dess trossatser och ritualer var kraftlösa och inte kunde sammanföra en människa med Gud. Han hävdade samma attityd till den muslimska läran. Det fanns mängder av människor i Kashi som kunde vedaböcker, puranor och upanishader utantill, så även en icke läskunnig kunde lätt fånga upp de heliga böckernas innehåll på denna plats som då liksom nu sjöd av religiös hänförelse.

Kabirs uppfattning var den, att man inte samtidigt kan tjäna Gud och världen. Han hade alltså en gudstro, men för honom var religionen enbart en fråga om kärlek till Gud. Det handlade om direktkontakt med Gud, inte om att ha mellanhänder som swamier

och mullor. De som hyser tillgivenhet och hängivenhet för Gud tillbringar tillvaron på ett annat plan än det materiella planet, menade han.

Han vände sig också mot uppfattningen att Gud skapat världen. Gud skapade däremot Niranjana som i sin tur skapade världen. Men ingenting i skapelsen är verkligt, hävdade Kabir. Allt är illusion. Idén var naturligtvis inte hans egen. Mayas illusoriska slöja, som förekommer i hans diktning, är en hinduisk uppfattning om verkligheten som illusorisk.

Kabirs budskap finns bevarat i hans sånger, vilka i sin tur finns nedtecknade i tre olika traditioner. Den östra som kallas *Bijak*. Den från Rajasthan som kallas *Kabir Granthavali* och den från Punjab som ingår i sikhernas *Adi Granth*. Allt finns numera översatt till engelska.

Det finns andra infallsvinklar. Det finns nämligen många uttolkare som menar att Kabir i verkligheten försökte att sammansmälta hinduismen med islam. Hans attityd påminner också mycket om sikhismens och det är inte så konstigt att en stor del av hans verk finns med i sikhernas heliga bok.

Mannen som grundade sikhismen, Guru Nanak (1469–1539) var samtida med Kabir under 49 års tid. Staden Kashi, som Kabir talar om i det inledande citatet är samma stad som i dag kallas Varanasi eller Benares. En helig stad i stil med Jerusalem, Rom och Mekka. Även Guru Nanak besökte Kashi. Kanske träffades de båda andliga gestalterna.

De sånger av Kabir som återfinns i *Adi Granth* är arrangerade under olika ragaformer, melodier som de ska sjungas till. Ragorna är traditionellt indelade årstidsragor, t ex regntidsragor samt ragor för olika tider på dygnet.

I Raga Gauris tonart sjungs följande verser:

*Himlen är min stillhet
från den droppar ljuv ambrosia.
Jag gör min kropp till brännved
för att brygga denna utsökta brygd.
Kalla dem för evigt druckna
som dricker Rams årgång
genom vis meditation.
Ända sedan jag mötte
denna ståndaktiga barflicka,
förflyter mina dagar
i lycksaligt rus.
Medan jag insöp denna sällhet
Vände jag sinnet mot Niranjana.
Kabir säger,
"Jag fann upplysning."*

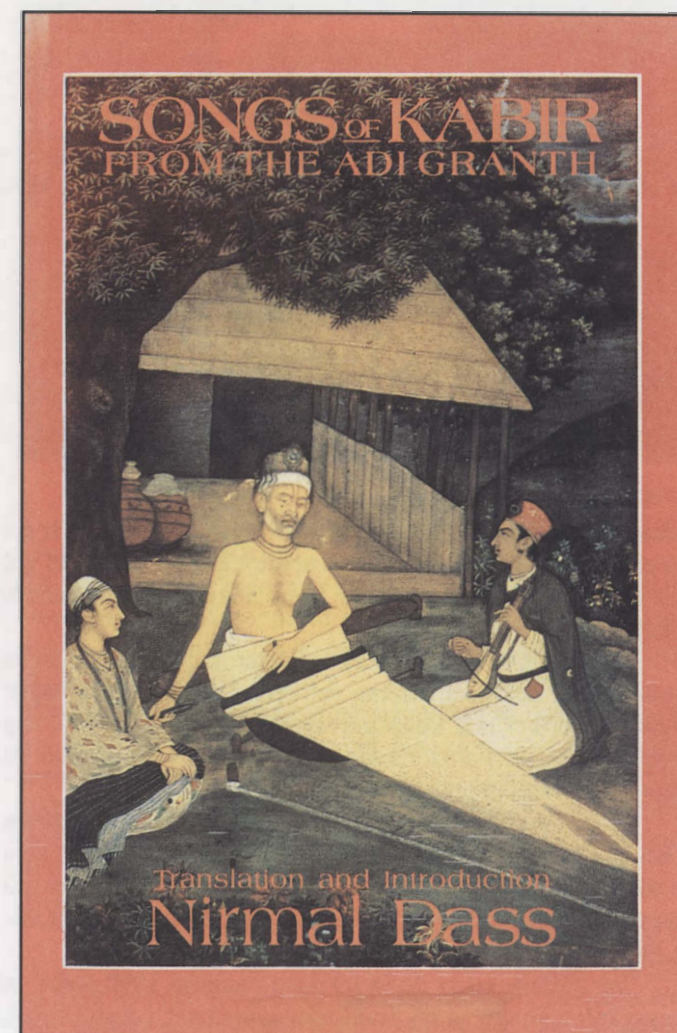
Ram är naturligtvis en av hinduismens mest uppskattade gudsaspekter och Niranja den ovan nämnda mellanhanden mellan Gud och skapelsen. En annan sång i Raga Ramkalis tonart har ett anslag som påminner om Indras dotter i Strindbergs "hinduistiska" skådespel *Ett drömspel* men mynnar i den anda som också är typisk för sufier och de bengaliska baulsångarna.

*I vilken avsikt har vi fötts till denna värld?
Vilken nytta hade vår födelse?
Aldrig nånsin tänkte vi på honom som släcker alla våra begär
och bär oss över världens hav.
O, Govinda, så hjärtlösa vi är
som aldrig älskade eller tillbad Prabhus
som gav oss kropp och själ.
Vi slutade aldrig att åtrå
andra mäns välstånd och kvinnor;
vi sladdrade och grälade.
Vi dog och föddes igen och igen.
Denna kamp upphör aldrig.
Inte för en minut
gick vi till huset
där Haris helgon samlats för att tala.
Vi var alltid hos horor,
tjuvar, hallickar, fyllon.
Våra största skatter var
åtrå, vrede, högmod, snikenhet.
Vi drömde inte ens
om nåd, rättfärdighet
och Guruns tjänster.
O Dindayal, Kripal, Damodar
Dina älskade tjänare.
O fruktans förjagare,
Kabir säger, "Skydda Din stackars slav.
Jag ska tjäna Dig, O Hari."*

Att yogakonster av skilda slag inte i alla avseenden hade Kabirs gillande kan man höra i följande sång (Raga Gauri):

*Om du kan finna Gud
genom att ströva omkring naken,
då bör alla skogsdjur
bli frälsta.
Varför gå naken eller bära skinn
när du inte ser Ram i ditt eget hjärta?
Om du uppnår andlig fulländning
genom att raka ditt huvud
varför är då inte
alla får frälsta?
Om du kan uppnå frälsning
genom att hålla tillbaka sperma,
varför har då inte eunuckerna
uppnått själens högsta tillstånd?
Kabir säger,
"Lyssna, O människor, mina bröder.
Vem har nånsin uppnått frälsning
utan Rams namn?"*

Legenderna om Kabir är otaliga och en muslimsk legend går ut på att han hade en hustru som hette Loi, men enligt hinduernas legender så var Loi bara hans lärjunge. Kabirs båda barn Kamal och Kamali var adopterade. Att han var lärjunge till den framstående

gurun Ramananda som verkade i Kashi förefaller emellertid helt klart. Att han troligen var illitterat vittnar hans egna uttalanden om.

"Jag saknar boklig kunskap...", säger han på ett ställe och på ett annat heter det: "Jag rör varken bläck eller papper, ej heller tar jag penna i min hand...", men han har ändå en viss förståelse för att läskunnighet kan vara bra för han säger så här: "Jag vet att läsning är bra, men bättre än läsning är meditation."

I konsten framställs Kabir som den vävare han var. Och då ska man minnas att vävarens yrke bland hinduerna ansågs lågkastigt. Det har sagts att legenden om att hans mor var en brahmin helt enkelt kan ha varit ett sätt att motverka hans låga kast i hinduernas ögon. Men det är naturligtvis en spekulatio.

Kabir är i alla händelser en av dessa många andliga gestalter som i Indien lyckats bryta igenom religions- och kastgränserna genom att förneka religionernas krav och hävda direktkontakt med Gud, kärlek till Gud, hängivenhet till Gud. Av någon anledning tycks detta beteende tilltala både hinduer och muslimer, som annars står i motsatsförhållande till varandra religiöst. Gestalter som Kabir har flera hundra år efter sin död anhängare i båda lägren.

Litteratur:

Dass, Nirmal: "Songs of Kabir from the Adi Granth" (Sri Satguru Publications, Delhi 1992).

Keay, F. E., "Kabir and his followers" (Sri Satguru Publications, Delhi, 191;1996).

Shah, Ahmad, "The Bijak of Kabir" (1917; Low Price Publications, Delhi 1990,1997).

Vad döljer sig bakom spökupplevelser på svenska slott?

Spöken hör till vår föreställningsvärld och vår kultur. Ändå är det bara ett fåtal forskare som tar dessa upplevelser på allvar, det vill säga som kan tänka sig att det finns något verkligt bakom spöksynerna.

Det man kan studera inom den vetenskapliga forskningen idag är upplevelserna och idéerna, och det har religionspsykologer, religionshistoriker och kulturintresserade gjort, såsom Solveig Almqvist, som 1984 doktorerade vid Stockholms Universitet på gengångarföreställningar i svensk folktro.

Några forskare har nu börjat intressera sig för möjligheten att det kan vara något som utlöser dessa upplevelser, något som gör att vissa människor är mer känsliga än andra för spöken och kanske kan registrera och uppleva något som flertalet av oss inte alls märker.

Jag träffade en av dessa forskare i augusti 1999 under en parapsykologikongress på Stanforduniversitetet i Kalifornien, William Roll. Han är sedan tio år verksam vid State University of West Georgia i USA, där han undervisar i parapsykologi; han gör dessutom fältundersökningar runt om i USA kring poltergeistfall. Det finns ytterligare ett fåtal forskare som intresserar sig för poltergeistar och för frågan om något i oss överlever den kroppsliga döden, men ingen har hållit på så länge som William Roll. Han var intresserad av parapsykologi redan i tonåren och fångades av poltergeistfenomenet när han 1957 kom till Duke-universitetet, där det utfördes parapsykologisk forskning under ledning av J. B. Rhine, nestorn inom parapsykologin.

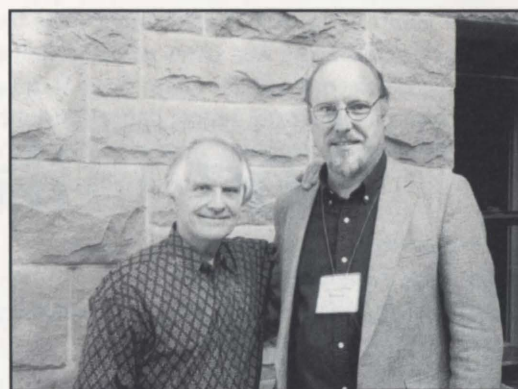
William Roll (WR) berättar: Jag var inte särskilt framgångsrik som experimentell forskare, så dr Rhine bad mig och dr Pratt att undersöka ett hus på Long Island där det "flög omkring föremål". Det var så det började. Det var ett mycket intressant fall. Det hände bara en sak när vi var på plats i huset, det mesta hade redan hänt, tidningar hade varit där och så vidare, men vi uppfattade fallet som genuint. Jag såg saker som verkligen imponerade på mig.

Mitt intresse för överlevnadsfrågan och rent allmänt för parapsykologin väcktes av egna ut ur kroppen-upplevelser, när jag bodde i Danmark. Jag hade dessa upplevelser i många år, att mitt jag, mitt medvetande, var åtskilt från min fysiska kropp.

Vad vet vi om poltergeisteffekter ?

Jag (GB) frågade Roll om han hade följt upp några intressanta poltergeistfall under senare år.

WR: Nej, det senaste var faktiskt 1984, då jag undersökte mycket märkliga poltergeisteffekter kring en flicka som hette Tina Resch. Sedan dess har jag inte kunnat göra några uppföljningar, då jag inte haft anslag för det. Jag har varit hänvisad till de fall som TV-

William Roll och Andrew Nichols.
Foto: Göran Brusewitz

bolag velat dokumentera, så det har blivit några sådana fall av spökerier. Några gånger har det förekommit att föremål flyttat på sig.

GB: När jag först stiftade bekantskap med poltergeistfenomenet, hade man kommit till uppfattningen att det ofta uppträder runt en tonåring, under de år då man utvecklas så mycket, har konflikter och lätt blir frustrerad. Är det så man fortfarande ser på det?

WR: De flesta som det förekommer poltergeistar kring, är i tonåren, ca 14 år, men en del personer är så mycket som 70 år, så det förekommer även uppåt i åldrarna. Den yngsta jag studerat var 3 år. Du har nog rätt i att fenomenet antagligen ofta hänger samman med de spänningar man har i tonåren, då så mycket händer.

GB: Har du någon uppfattning om varför dessa tonåringar väljer poltergeist som sitt sätt att hantera sina svårigheter? Det finns ju så många ungdomar med problem som inte skapar poltergeistar! WR: Vi har funderat en hel del på detta och funnit att många av dessa ungdomar har symptom på epilepsi, i form av "okontrollerade avfyringar av neuroner". Om man accepterar denna möjlighet, så kan man undra varför detta för vissa ungdomar resulterar i fenomen utanför kroppen, medan det för andra blir ett resultat inne i kroppen. Det verkar alltså vara en fråga för neuropsykologer. Det enda fall jag känner till, där man kommit i närheten av en noggrann neuropsykologisk kontroll, var fallet Tina Resch. Professor Michael Persinger, som är en framstående neuropsykolog i Kanada, var med och undersökte. Han har intresserat sig för hur variationer i det jordmagnetiska fältet påverkar oss och skapar olika udda upplevelser, bland annat parapsykologiska fenomen. Det fanns tecken på någon anomali i "trafiken" mellan hjärnan och kroppen hos Tina Resch, så hon hade neuropsykologiska problem. När poltergeistfenomenen upphör, så har personen fått mer traditionella medicinska problem.

Finns det några slottsspöken?

GB: Jag vill slutligen fråga dig vad ni kommit fram till när du varit med och undersökt svenska slott.

WR: Jag har varit på Engsö slott utanför Västerås tre gånger nu. Jag var där 1996 med Dean Radin och Raymond Moody. Det mest anmärkningsvärda upplevde vi när både Moody och Radin gick igenom slottet var för sig, ensamma. De hade båda en upplevelse av en apparition, en sorts varelse på ett och samma ställe på slottet, där grevinnan Piper, som bor på slottet, vid flera tillfällen har sett olika apparitioner. Utan att veta vad de andra sett eller upplevt, hade Moody och sedan Radin upplevelser på samma plats i slottet. Vi noterade en elektromagnetisk anomali som vi inte förstod oss på, som inte passade in på just den platsen. Radin kände på denna plats en sorts muller, som om det fanns en motor

djupt inne i muren som skapade ett infraljud. När min forskningskollega Andrew Nichols var med mig på Engsö i februari 1999, gick han igenom slottet på samma sätt som de andra tidigare gjort. Han kände också en konstig energi på denna plats. Det intressanta här är att han också gjorde mätningar och såg att det var en lokal, jordmagnetisk anomali på Engsö på just denna plats. Vi vet inte varför anomalin var begränsad till tredje våningen. Om anomalin beror på något i jordmagnetismen, tycker vi att det också skulle kunna detekteras på våningarna under, men så var inte fallet. Det är möjligt att de använt järnrikt material när de byggde den tredje våningen och det kan ha resulterat i denna anomali.

Michael Persinger, en av de forskarkolleger vi anlitat, misstänker att det är snabba förändringar i magnetfältstyrkan som kan skapa anomala upplevelser.

På Engsö kan upplevelserna ha berott på att vittnena rört sig genom ett normalt fält till ett område med hög magnetstyrka. Michael Persinger tror också att dessa så kallade apparitioner kan ha samband med olika märkliga upplevelser som många har vid så kallade heliga platser. Dessa upplevelser behöver inte i första hand vara förknippade med de dödas andar. Det verkar sannolikt att många av dessa upplevelser har utlösts av att människor har exponerats för elektromagnetiska fält, inklusive naturliga energier från jorden och himlen.

GB: Tror du att dessa anomalier kan påverka våra hjärnor och det vi upplever?

WR: Det är faktiskt vår huvudhypotes, som väckts av Michael Persinger. Han har i experiment skapat spökupplevelser och andra upplevelser som påminner om de parapsykologiska fenomenen. Han har utsatt hjärnan för pulser av olika slag av energi.

GB: Är det så att dessa anomalier får oss att bli känsligare och uppleva mer?

WR: Det kan vara fråga om att uppleva ett annat medvetande, men det kan också vara hallucinationer som beror på dessa magnetiska eller elektromagnetiska fält. I ett typiskt "spökeri" motsvarar de personer man ser i apparitionerna mycket sällan någon varelse man känner till i trakten. Den apparition som grevinnan Piper sett på Engsö är ett undantag, eftersom den påminner om en tavla som finns där. I en av mina undersökningar fanns det en liten flicka som flera gånger såg en apparition. Inga fotsteg, inga ljusfenomen, inga röster, men flickan såg flera gånger en varelse, en medelålders man. Hon förstod inte att det var en apparition, men den blev god vän med flickan. Hon berättade för sin mamma om honom och frågade vid ett tillfälle om hon fick gå och leka med honom. Mamman blev då mycket orolig, låste dörren och undersökte omgivningen. Flickan sa då vad mannen hette och beskrev honom. Ingen i trakten kände till denne man. Men senare kom man fram till att det funnits en man i trakten med det namn och det utseende som flickan nämnt. Som en kontrolltest fick flickan titta på några fotografier och skulle välja ut det kort som stämde med hennes vän. Hon valde då fotografiet på den man som tidigare bott i trakten. Det verkar som att flickan i detta fall hade kunnat känna av denne. Sánt här ser man inte i traditionella "spökerifall", där alltså hus hemsöks av någon mera okänd person.

Så vissa mönster tycks man kunna se vid de undersökningar man trots allt har gjort av hemsökta hus och poltergeistfall. Extra intressant börjar det bli nu när man upptäckt att det kan finnas elektromagnetism av något slag som kanske gör oss mer känsliga, både för det vi brukar kalla slottsspöken, men också för andra typer av paranormala upplevelser.

Foto: Jonas Bilberg, Aftonbladet

Överlever vi döden?

GB: Du har under många år ägnat dig åt frågan om något i oss överlever döden. Anser du att sådana upplevelser som ut ur kroppen- och nära döden-upplevelser samt reinkarnation antyder att något i oss överlever döden ?

WR: Jag tror definitivt att vi har något mer än den fysiska kroppen. För att forska kring detta och få en uppfattning om vad som eventuellt överlever döden, anser jag att man måste göra sig en bild av det mänskliga medvetandet före döden och se vad som eventuellt kan överleva. Det bästa man kan göra för att formulera en överlevnadshypotes är att undersöka fenomen bland de levande.

Om man granskar de fall som tyder på reinkarnation, som Ian Stevenson studerat, liksom olika mediumistiska fenomen – jag gick igenom dessa olika typer av fall i min doktorsavhandling, som jag genomförde i Lund – så tycker jag inte att dessa fall särskilt starkt antyder att man som individ överlever döden. Man måste definiera medvetandet på ett annat sätt än man gjort och klargöra vad det är som eventuellt lever vidare.

Roll åter på Engsö slott

I april i år inbjöds William Roll, tillsammans med sin kollega professor Andrew Nichols, av Sällskapet för Parapsykologisk Forskning, SPF, till en heldagskonferens i Stockholm om forskning kring poltergeistfenomen och "spökerier".

Dagen efter konferensen åkte de båda forskarna tillsammans med några av oss i SPF till Engsö för att göra ytterligare mätningar av elektromagnetiska fält m. m. På plats fanns också flera journalister som nyfiket intervjuade forskarna. Det resulterade i reportage i DN och Vestmanlands Läns Tidning den 11 april samt den 12 april i Aftonbladet. Det senare reportaget publicerades på ett stort uppslag i riksupplagan, dock ej i Stockholmsupplagan, med ett mycket märkligt foto av Aftonbladets fotograf Jonas Bilberg. Fotot är taget i ett dunkelt rum på Engsö slott, bara upplyst av några stearinljus i öppna spisen, utan blix. När han framkallade filmen, upptäckte han någon, eller något, som han inte såg när bilden togs, en liten mörk figur som hukar framför eldstaden. Fotografen står bara en och en halv meter från den öppna spisen, som är någon meter hög. Vid högra kanten av spisen uppmättes mycket märkliga jordmagnetiska värden.

Ännu så länge är inte originalfotografiet av "dvärgen" undersökt, så det går inte att dra några slutsatser. Spiselkransen är bara ca 120 cm hög. Figuren är alltså mycket mindre än någon av de närvarande. Fotografen garanterar att bilden inte är manipulerad på något sätt, inte har scannats in i en dator eller behandlats med något bildredigeringsprogram.

Sai Baba

David och Faye Bailey var i många år varma anhängare av Sai Baba och reste runt i världen och berättade om den underbara swamin. De blev djupt bedrövade över avslöjandena om "avataren", hans sexuella kontakter med pojkar och unga män på sitt ashram och fusket med mirakler. Men de har inte kunnat blunda för fakta och går nu ut med upplysningar bland annat i en skrift "The Findings". Den bygger på egna erfarenheter av swamin och på grundliga undersökningar under flera månader som David Bailey gjort genom samtal med ett stort antal människor samt på flera brev.

Paret Bailey beskriver Sai Babas verksamhet som ett stort bedrägeri. Det finns idag, skriver de, ett berg av negativa upplysningar om honom, och många går ut offentligt med vad de vet.

Faye Bailey upplyser att hon under åren fått flera privata samtal med Sai Baba, och då har hon hela tiden betraktat hans ansikte, tills David uppmanade henne att i stället iakttä hans händer. När hon gjorde detta, upptäckte hon fusk med miraklerna. Ringar, klockor och andra föremål togs fram under kuddar, där de varit gömda, eller från en knuten näve, där de dolts.

Sai Baba tar regelbundet fram den heliga askan vibhuti och ger den till troende. David Bailey skriver att det går till så att han döljer askan i form av en kula mellan ett par fingrar för att sedan smula sönder kulan, när askan skall delas ut. Detta har Bailey observerat ett otal gånger. Han har även sett swamin tappa en kula vibhuti.

Vibhuti består av rostad kodynga med sandelträ. När askan läggs på öppna sår, leder det till infektion.

David Bailey skriver också att alla juveler och liknande, som swamin till synes tar fram ur intet, är värdelöst krams, som köpts i bland annat Bangalore och Hyderabad, vilket Bailey fick bekräftat av en juvelerare. En guldring som Sai Baba mirakulöst tagit fram och gett till Bailey med upplysningen att den hade stort ekonomiskt värde, var inte gjord av guld, och värdelös. Juveleraren berättade att sådana ringar tillverkades speciellt för Sai Baba.

Om healing (helbräddagörelse) som Sai Baba sägs utföra, skriver Bailey att han under hela sin tid i swamins närhet inte sett ett enda fall av äkta och varaktig healing. Han har varit med om att swamin sagt till människor att stå upp ur sin rullstol och gå, och de har rest sig, men effekten har inte blivit bestående. Sai Baba ignorerar genomgående de sjuka och svaga med motiveringen att det är deras karma som verkar.

Två australiska tvillingar använder fortfarande rullstol, trots att både Sai Baba och tvillingarna själva säger att de blivit helade.

David Bailey berättar att Sai Baba har flera lyxbilar, som sägs ha skänkts till honom av rika anhängare. Varför kunde det inte räcka med *en* bil? undrar Bailey. Detta påminner om Rajneeshs rad av lyxbilar. Och taket i en sal är täckt med bladguld. Varför, säger Bailey, sådan lyx i ett land med så förfärande fattigdom som Indien?

Baileys undersökningar bekräftar uppgifterna om swamins homosexuella beteende gentemot unga män. Sai Baba har tagit små pojkar och unga män in i det privata samtalsrummet och uppmanat dem att dra ner byxorna för att sedan massera deras könsorgan; ofta har masturbation skett och han har begärt oral sex; ibland har han fångat upp pojkarnas sperma i en näsduk.

Redan på 70-talet skrev Tal Brook en bok, "Lord of the Air", där han i detalj beskrev de sexuella övergrepp han blivit utsatt för av Sai Baba. Men den boken avfärdades av de troende som en samling lögner.

Det blev dock uppenbart att swamin verkligen höll på med intim kroppslig beröring av pojkar och unga män. De troende förklarade detta med att han "väckte kundalin" hos dessa personer. Detta var en föga trovärdig förklaring, eftersom swamin också fick dem att beröra honom själv sexuellt. Och det hördes aldrig något om att han väckte kundalinen hos flickor på detta sätt.

Flera pojkar som blev utsatta för Sai Babas närmanden, sökte hjälp av andra för att få swamin att sluta. Han hade i årtal begärt oralsex av pojkar samt gruppsex till

sin egen förnöjelse. Sådana historier berättades av många.

Några Sai Baba-troende medgav att detta beteende hos swamin inte hade något med kundaliniresning att göra, utan skedde för hans egen förnöjelse. Några sa att de i flera år hade känt till hur Sai Baba betedde sig tillsammans med pojkar, men de menade att han är Gud, och Gud kan göra vad han vill!

Bailey upplyser att han och hans fru sett många övernaturliga fenomen i Indien, och de utesluter inte att Sai Baba verkligen kan åstadkomma det övernaturliga, men de tillägger att sådant inte bevisar en människas gudomlighet.

David Bailey pekar också på att healing kan inträffa i en intensiv andlig atmosfär, till exempel i Lourdes och i samband med andra andliga gestalter i Indien. Det rör sig om det egna sinnets verkan på kroppen, ett välkänt fenomen inom läkekonsten.

Hur kan nu Sai Baba och den närmaste kretsen kring honom, så totalt ha lurat sin omgivning? Jo, David Bailey påpekar att i atmosfären omkring swamin sker en hjärntvätt av människorna. Sunt förnuft och logik sätts ur spel.

Ovanstående informationer är hämtade ur skriften "The Findings" av Faye och David Bailey. E-postadress: baileydf@aol.com.

Paret Bailey har endast kunnat ta med ett fåtal *exempel* av hundratals på informationer om Sai Babas oetiska beteende och fusk.

Några hemsidor med kritiska informationer om Sai Baba:

<http://www.myfreeoffice.com/saibabaexposed/>. Sathya Sai Baba Exposed: Cult, Magic, and Brainwashing

http://www.stelling.nl/simpos/shree_sai_baba.htm. Sathya Shree Sai Baba: critical views

http://www.geocities.com/Athens/Cyprus/4972/eng/dark_e.htm. A Critical Site About Sai Baba.

SM

A full-body photograph of a man with a beard and mustache, laughing heartily with his head tilted back. He is wearing a white, short-sleeved, ribbed sweater with a subtle diamond pattern. He is standing in front of a wall made of light-colored square tiles. The lighting is soft and even.

**andlighet
och solidaritet**

Andlighet – inte bara insida

”Det är i tidningar som Trots Allt samtalet om solidaritet och vårt ansvar för andra människor förs idag”, konstaterade Aftonbladet nyligen.

Trots Allt och Pilgrim skriver om vad det är att vara människa utifrån en kristen grundsyn – och för kristen tro är andlighet inte bara insida. Jesu viktiga budskap var att kärleken till Gud gestaltas i kärlek till varandra. Att vårda sitt inre får med andra ord synliga konsekvenser i mänsklig solidaritet. Det sant gudomliga är också det sant mänskliga. Därför kan en sådan andlighet ibland oroa din bekvämlighet och störa din ro, få dig att trotsa dina invanda föreställningar och livsmönster för att söka en hållbar livsberättelse.

Tidskrifterna Pilgrim och Trots Allt vill visa att det i den kristna tron finns en andlighet som är relevant även idag. De skriver om livets olika sidor och finner vägledning och inspiration både ur samtiden och historien.

Trots Allt och Pilgrim är uttryck för en rörelse som växer. Om du själv är nyfiken på vilka vi är, så finns en bra möjlighet att prova våra tidningar nu.

Göran Rask
VD för Pilgrim & Trots Allt

Trots Allt

Trots Allt är en tidning som försöker skriva om livsfrågor, kultur och samhälle på ett nyfiskt och ärligt sätt. Med utgångspunkt i den kristna tron vill den vara en tidning för dig som inte är färdigformulerad inför livets olika frågor. I åtta nummer per år blandas intervjuer, reportage, livsöden, krönikor och debattartiklar. I Trots Allt samsas en brokig skara skribenter från vitt skilda sammanhang.

Magnus Sundell
Redaktör

”Trots Allt tar i lugn och ro upp ämnen som intresserar mig. Den strävar inte efter att ständigt vara trendig eller inne – och är därför heller aldrig ute.”

Clara Mannheimer
Journalist och student

Pilgrim

Det är törsten som gör människan till människa. Att sluta törsta kan vara att dö. Att gå djupare i sin törst är att bli en pilgrim. Tidskriften Pilgrim vill ta din andliga törst på allvar. I fyra välfyllda temanummer varje år ger vi vägledning för det inre livet. Tidskriftens referensgrupp gör Pilgrim till en unik ekumenisk röst, som talar erfarenhetens språk och öser ur den kristna trons klassiska källor.

Peter Halldorf
Redaktör

”Som regelbunden läsare av Pilgrim görs vi delaktiga i den kristna kyrkans samlade erfarenhet av andligt liv och andlig fördjupning. Dessutom blir vi en del av en verkligen fungerande ekumenisk rörelse, ett sällsynt tecken i vår tid. Vem vill eller vågar ställa sig utanför denna livsström?”

KG Hammar
Ärkebiskop, Svenska kyrkan

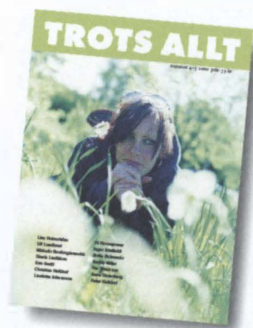

☐ [TAKP] Prova **Trots Allt** ett år till specialpris 249:-
(30% prova på rabatt)*

☐ [TA03] Prova tre nummer av **Trots Allt** till priset av ett. 49:-

☐ [PPI2] Prova **Pilgrim** ett år 260:-*

☐ [31011] Pilgrim och Trots Allt ges ut av bokförlaget Cordia, kryssa i rutan och vi sänder dig mer information om vår bokutgivning

Prenumerera – du får boken Solidaritet

*Du får den uppmärksammade boken *Solidaritet* i pocket utan kostnad om du väljer en helårsprenumeration på Trots Allt eller Pilgrim.

Redaktör för boken är Tomas Andersson Wij. Bland skribenterna märks bl a Jonas Gardell, Ylva Eggerhorn, Jan Gradvall, Kerstin Vinterhed, Bo Strömstedt, Alexander Ahndoril och Per Svensson.

Namn

Adress

Postadress

ERBJUDANDET GÄLLER NYA PRENUMERANTER INOM NORDEN TOM 31/12 2000

TROTS ALLT

Svarspost

Kundnummer 410256904

SE-404 20 Göteborg

TROTS ALLT
BETALAR
PORTO